

Schola Europaea / Office of the Secretary-General

Pedagogical Development Unit

Ref.: 2011-01-D-67-sl-7¹

Orig.: SL

Syllabus for Slovenian Language 1 (Nursery and Primary cycle)

Učni načrt za predmet slovenščina kot prvi jezik na predšolski in primarni stopnji izobraževanja

Approved by the Joint Teaching Committee by means of Written Procedure WP 2020/42 on 12 July 2020

Entry into force on 1 September 2020

---

¹ a. Insertion of the attainment descriptors (translation of document 2016-01-D-45-en-6 "Attainment Descriptors for all L1 at P5" approved by the Joint Teaching Committee on 8 and 9 February 2024 in Brussels with an entry into force on 1 September 2024;

b. insertion of annexes III 'General criteria for Achievement of Subject Objectives' and IV 'General Criteria for The Child as a Learner, The Child as a Person, The Child and the Others' of document ref. 2013-09-D-38-en-11 "Assessment Tools for the Primary Cycle of the European Schools" approved by the Joint Teaching Committee by means of the Written Procedure 2023/40 on 10 November 2023 with an entry into force on 1 September 2024.

Introduction to the Slovenian Language 1 syllabus

The following syllabus is the revised version of the Slovenian Language I syllabus – Primary cycle (2011-01-D-67-sl-4).

The preparation of the Slovenian Language L1 Syllabus included instructions from the Board of Governors of the European School / Joint Teaching Committee (Nursery, Primary and Secondary) with regard to the definition of the subject, general objectives, operative objectives, contents, didactic recommendations, as well as to evaluation and assessment. The syllabus has been supplemented with Attainment Descriptors – P5. The Syllabus is in accordance with current findings of the experts in the field of education which define the Slovenian Language lessons, i.e. linguistic and literary sciences, linguistic and literary didactics, and pedagogical and psychological sciences.

The Slovenian Language L1 Syllabus on the primary level of education in European Schools established in Brussels is based on the Slovenian Language Syllabus: Primary Education Programme in the Republic of Slovenia, as prepared by the Subject Curricular Committee for Slovenian Language in 2018.

The Slovenian Language lessons, as defined in the Syllabus, aim at qualifying pupils for effective spoken and written communication in the Slovenian language, and at developing consciousness about the meaning of mother language and the Slovenian language, about the Slovenian language as the national and official language, about its position within the European Union, in particular in the European School, and about its expressive development in all areas of public and private life.

On the level of general objectives, the Slovenian Language lesson provides for the development of personal, national, and civil identity as well as the key competences for life-long learning – in particular, communication in the Slovenian language, social, aesthetic, cultural, and intercultural competences, learn to learn, digital literacy, self-initiative, criticism, creativity, entrepreneurship, etc. (Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, 2018 on key competences for life-long learning).

With regard to different lengths of primary and secondary education, i.e. 12 years in the European School and 13 years in the Slovenian school system, the Syllabus is somewhat adapted on the level of operative objectives on the primary level – two thirds are joined into two periods over the duration of 5 years. The basis of the Syllabus for the first period from Year 1 to 3 is the Slovenian Language Syllabus – 1st triennium, and the second period from Year 4 to 5 is based on the Slovenian Language Syllabus – 2nd triennium. The operative objectives and contents of the second triennium are partly left out, joined or re-arranged into particular objectives related to lessons in the second period. However, greater selectivity on the level of contents is possible.

The syllabus content is provided for Nursery cycle of education (Slovenian Language 1) as well (based on the guidance set out in Early Education Curriculum, 2011-01-D-15).

Introduction au Programme de Slovène Langue 1

Le programme qui suit est la version révisée du programme de Slovène Langue 1 – Cycle primaire (2011-01-D-67-sl-4).

Lors de la préparation du programme d'enseignement du slovène en première langue (L1), les instructions du Conseil supérieur de l'École européenne / Comité Pédagogique Mixte (cycles maternel, primaire et secondaire) ont été prises en compte dans la définition de la matière, les objectifs généraux et opérationnels, le contenu, les recommandations didactiques, la vérification et l'évaluation. Des évaluations de performance sont ajoutées au programme d'enseignement – P5. Le programme d'enseignement est conforme aux nouvelles connaissances dans différents domaines, qui définissent le slovène en tant que matière scolaire, à savoir la linguistique et la littérature, la didactique linguistique et littéraire, ainsi que la pédagogie et la psychologie.

La base du programme d'enseignement du slovène en première langue (L1) dans l'enseignement primaire des Écoles européennes, situées à Bruxelles, est le programme d'enseignement du slovène dans l'enseignement primaire en République de Slovénie, qui a été élaboré en 2018 par la Commission scolaire de langue slovène.

Dans le programme d'enseignement du slovène, les élèves apprennent à communiquer à l'oral et à l'écrit en slovène, ils prennent conscience de l'importance de la langue maternelle et de la langue slovène, de l'importance du slovène en tant que langue nationale et officielle, de sa position à sein de l'UE et surtout au sein de l'École européenne, ainsi que de la capacité du slovène à couvrir tous les domaines de la vie publique et privée.

Au niveau des objectifs généraux, l'enseignement du slovène permet de développer l'identité personnelle, nationale et civique, de même que les compétences clés pour une éducation et une formation tout au long de la vie : la communication en langue slovène, le développement des capacités esthétiques et culturelles, la capacité d'apprentissage, l'art de lire et d'écrire, la maîtrise de l'informatique, l'auto-initiative, le sens critique, la créativité, l'esprit d'entreprise, etc. (Recommandation du Parlement européen et du Conseil du 18 décembre 2006, 2018 sur les compétences clés en vue d'une éducation et d'une formation tout au long de la vie).

Compte tenu de la différence de durée de l'enseignement primaire et secondaire à l'École européenne (12 ans) et dans le système scolaire slovène (13 ans), le programme d'enseignement au niveau primaire a été légèrement adapté : les deux premiers cycles de trois ans ont été regroupés en deux périodes qui durent 5 ans au total. La base du programme de slovène pour la 1ère période (1ère – 3e année) est le programme de slovène pour le 1er cycle de trois ans et pour la 2e période (4e – 5e année) le programme de slovène pour le 2e cycle de trois ans. Les objectifs opérationnels et le contenu du 2e cycle de trois ans sont partiellement abandonnés, rassemblés ou regroupés. Il s'agit principalement des objectifs de la 2e période. Il est cependant possible de choisir librement entre différents contenus.

Le contenu du programme est présenté pour le étape préscolaire (Slovène Langue 1) aussi (basée sur les orientations données par la Programme « Early Education », 2011-01-D-15).

Einleitung zum Lehrplan für die Slowenische Sprache 1

Der folgende Lehrplan ist die überarbeitete Fassung des Lehrplans Slowenische Sprache I – Primarbereich (2011-01-D-67-sl-4).

Bei der Erarbeitung des Lehrplans für das Schulfach Slowenisch als erste Sprache (L1) wurden die Richtlinien des Obersten Rates der Europäischen Schule / gemischten Pädagogischen Ausschuss für den Kindergarten, den Primar- und Sekundarbereich im Hinblick auf die Spezifizierung des Schulfaches, auf allgemeine und operative Ziele, den Inhalt, didaktische Empfehlungen sowie die Leistungsmessung und die Schülerbeurteilung befolgt. Der Lehrplan enthält auch Leistungsbewertung – P5. Der Lehrplan ist konform mit den aktuellen Erkenntnissen des Faches bzw. der Fächer, die das Schulfach Slowenisch definieren, d.h. mit den Erkenntnissen der Sprach- und Literaturwissenschaft, der Sprach- und Literaturdidaktik sowie pädagogisch-psychologischer Wissenschaften.

Die Basis des Lehrplans für das Schulfach Slowenisch als erste Sprache (L1) im Primarbereich der Bildung in den Europäischen Schulen mit Sitz in Brüssel stellt folgendes Programm dar: Programm der Grundschulbildung in der Republik Slowenien, das von der Kurrikulums Kommission für das Schulfach Slowenisch im Jahr 2018 erarbeitet wurde.

Im Schulfach Slowenisch, wie dieses im Lehrplan definiert ist, lernen die Schüler eine effiziente Sprech- und Schriftverständigung in slowenischer Sprache, sie entwickeln das Bewusstsein über die Bedeutung der Muttersprache und der slowenischen Sprache, das Bewusstsein über das Slowenisch als National- und offizielle Sprache, über die Position dieser Sprache innerhalb der Europäischen Union, insbesondere in den Europäischen Schulen, sowie über den Entwicklungsgrad der Ausdrucksfähigkeit der Sprache in allen Sphären des privaten und öffentlichen Lebens.

Auf dem Niveau allgemeiner Ziele ermöglicht das Schulfach Slowenisch die Entwicklung der persönlichen, nationalen und staatsbürgerlichen Identität sowie der Schlüsselkompetenzen eines lebenslangen Lernens – vor allem die Verständigung in slowenischer Sprache, soziale, ästhetische, kulturelle und interkulturelle Kompetenz, Lernen des Lernens, digitale Schreibkunde, Selbstinitiative, Kritikvermögen, Kreativität, Unternehmungslust u.ä. (Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006, 2018 on key competences for lifelong learning).

Angesichts der unterschiedlichen Dauer der Primär- und Sekundärbildung – in den Europäischen Schulen 12, im slowenischen Schulsystem 13 Jahre –, ist der Lehrplan auf dem Niveau der operativen Ziele im Primärbereich etwas angepasst worden – zwei Trimester sind in zwei Zeiträume von 5 Jahren zusammengefasst. Die Basis des Lehrplans für den 1. Zeitraum, von der 1. bis zur 3. Klasse, bildet der Lehrplan für das Schulfach Slowenisch (1. Trimester) und für den 2. Zeitraum, von der 4. bis zur 5. Klasse, der Lehrplan für das Schulfach Slowenisch (2. Trimester). Es ist jedoch eine größere Wahlfreiheit auf inhaltlicher Ebene möglich.

Die Inhalte der Lehrpläne (für L1 Slowenisch) werden auch für Vorschulstufen bereitgestellt und basieren auf den Wegweisungen der folgenden Dokumenten: Early Education Curriculum, 2011-01-D-15.

Kazalo / Table of contents

Kazalo / Table of contents	5
1. Splošni cilji / General Objectives of the European Schools	6
1.1. Splošni cilji izobraževanja v Evropski šoli.....	6
1.2. Splošni cilji predmeta slovenščina.....	6
2. Didaktična priporočila / Didactic Principles	8
2.1. Jezikovni pouk	11
2.2. Književni pouk	15
3. Operativni cilji / Learning Objectives	18
3.1. Prvo obdobje (P1–P3).....	20
3.1.1. Jezikovni pouk	20
3.1.2. Književni pouk.....	23
3.2. Drugo obdobje (P4–P5)	28
3.2.1. Jezikovni pouk	28
3.2.2. Književni pouk.....	32
4. Vsebine / Contents	38
4.1. Prvo obdobje (P1–P3).....	38
4.1.1. Jezikovni pouk	38
4.1.2. Književni pouk.....	39
4.2. Drugo obdobje (P4–P5)	40
4.2.1. Jezikovni pouk	40
4.2.2. Književni pouk.....	41
5. Ocenjevanje / Assessment	43
5.1. Opisniki dosežkov za vse J1 – 5. r. / Attainment descriptors for all L1 at P5 ..... Error! Bookmark not defined.	
6. PRILOGE / ANNEXES	52
6.1. Pojasnila.....	52
6.2. Učila in učni pripomočki za pouk slovenščine	53
6.3. Prehod med stopnjama	54
6.4. Sodelovanje s starši in drugimi	55
6.5. Splošna merila za doseganje ciljev predmeta (priloga III)	57
6.6. Splošni kriteriji – Učenec kot učeči se, Učenec kot individuum, Učenec in drugi (priloga IV)	58

Posodobitve učnega načrta so na podlagi Učnega načrta za slovenščino kot prvi jezik (J1) na primarni stopnji Evropskih šol iz leta 2011, posodobitev nacionalnega učnega načrta za slovenščino 2018 ter sklepov odborov guvernerjev ter inšpektorjev in pedagoškega odbora Evropskih šol pripravile/*Members of the Working Group*: inšpektorica Evropskih šol in ekspertinja dr. Marija Žvegljč, ekspertinji dr. Martina Križaj in dr. Alenka Rot Vrhovec ter učiteljice slovenščine na primarni stopnji Evropskih šol Martina Kroflič, Natalija Robnik in mag. Danica Štumerger Novosel, v delovni skupini je občasno sodelovala tudi predstavnica staršev slovenskih učencev Evropske šole Bruselj I Katja Cerkvenik.

1. SPLOŠNI CILJI / GENERAL OBJECTIVES OF THE EUROPEAN SCHOOLS

1.1. Splošni cilji izobraževanja v Evropski šoli

Evropske šole imajo dva cilja, zagotavljanje formalne izobrazbe in spodbujanje osebnega razvoja učencev² v širšem družbenem in kulturnem kontekstu. Formalno izobraževanje vključuje razvijanje zmožnosti (znanj, veščin in odnosov) na raznih področjih. Osebni razvoj poteka v različnih duhovnih, moralnih, družbenih in kulturnih kontekstih. Vključuje zavedanje o ustreznem vedenju, razumevanju okolja, v katerem učenci živijo, in o razvoju njihove osebne identitete. Ta dva cilja se zasledujeta v kontekstu večjega zavedanja o bogastvu evropske kulture. Ozaveščenost in izkušnje skupnega življenja v Evropi naj bi učence vodile k večjemu spoštovanju tradicije vsake posamezne države in regije v Evropi, hkrati pa k razvijanju in ohranjanju lastne nacionalne identitete.

Učenci Evropske šole (v nadaljnjem besedilu: evropske šole) so bodoči državljani Evrope in sveta; potrebujejo vrsto kompetenc, če želijo odgovoriti na izzive hitro spreminjajočega se sveta. Leta 2006 sta Evropski svet in Evropski parlament sprejela *Evropski okvir ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje*³. Dokument identificira osem ključnih kompetenc, ki jih posamezniki potrebujejo za osebno izpolnitev in razvoj, aktivno državljanstvo, socialno vključenost in zaposlovanje:

1. pismenost,
2. večjezičnost,
3. matematična, naravoslovna, tehniška in inženirska kompetenca,
4. digitalna kompetenca,
5. osebnostna, družbena in učna kompetenca,
6. državljanska kompetenca,
7. podjetnostna kompetenca,
8. kulturna zavest in izražanje.

Izvajanje pouka na podlagi učnih načrtov evropskih šol omogoča razvijanje vseh osmih ključnih kompetenc. Besedilo poglavja 1.3 je enako za vse učne načrte, ki se uporabljajo v sistemu Evropske šole⁴.

1.2. Splošni cilji predmeta slovenščina

A) Predšolska stopnja

Pri pouku slovenščine kot prvega jezika v predšolskem obdobju evropskih šol so poudarjeni naslednji splošni cilji (Early Education Curriculum, Ref.: 2011-01-D-15-en, v nadaljevanju EEC), upoštevajoč holistično načelo pouka: pripraviti otroke na srečno, zdravo, odgovorno in uspešno življenje; spodbujati razvoj otroka kot osebnosti in

---

² V tem učnem načrtu izraz učenec velja enakovredno za učenca in učenko, prav tako za učitelja in učiteljico.

³ Izhodišče: Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje. Uradni list Evropske unije L 394/10, 18. 12. 2006, ter C 189/7, 4. 6. 2018.

⁴ Izhodišče: *Structure for all syllabuses in the system of the European Schools*, Ref.: 2019-09-D-27-en.

njegovih raznih zmožnosti; podpirati otrokov učni potencial; spodbujati otrokovo spoštovanje do drugih in okolja; spoštovati in ceniti otrokovo kulturno in družbeno identiteto, njegove vrednote in vrednote drugih ljudi; spodbujati evropski duh. Pri opredeljevanju splošnih ciljev pouka slovenščine na predšolski stopnji evropskih šol izhajamo iz vsebinskega okvira EEC: 1. *Jaz in moje telo*, 2. *Jaz kot posameznik*, 3. *Jaz in drugi*, 4. *Jaz in svet*, upoštevajoč, da ima vsako vsebinsko področje tri dimenzije: *Učiti se biti*, *Učiti se sobivati*, *Učiti se narediti in znati*. Razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenskem (knjižnem) jeziku kot otrokovem prvem jeziku sodi v 4. vsebinsko področje EEC, tj. *Jaz in svet*, z glavnim ciljem *Razvijam sporazumevalno zmožnost v slovenskem (knjižnem) jeziku*. Pri pouku slovenščine kot prvega jezika so v ospredju tudi nekateri cilji iz drugih vsebinskih področij (npr. iz 1. področja *zavedanje o sebi*, iz 3. področja *zavest o narodu in državi, spoštovanje svoje kulturne dediščine*).

Splošni cilji pouka slovenščine na predšolski stopnji evropskih šol so: razvijanje in ohranjanje pozitivnega odnosa do slovenščine kot prvega jezika; razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku; razvijanje besednih in nebesednih sporazumevalnih veščin; spoznavanje otroške književnosti/umetnostnih besedil v slovenskem jeziku; razvijanje kulturne zmožnosti; spodbujanje ustvarjalnosti, iniciativnosti, sodelovanja in podjetnosti.

B) Primarna stopnja

Skladno s splošnimi cilji in načeli evropske šole so v učni načrt za predmet slovenščina na primarni stopnji izobraževanja vgrajene vrednote ohranjanja lastne kulturne identitete v večkulturnem okolju, doseganje visoke ravni sporazumevalne zmožnosti v prvem jeziku, predvsem pa tolerantnost, pripadnost skupnosti, občutek za sočloveka, razumevanje in spoštovanje vseh jezikov in kultur. Namen izobraževanja tako v slovenskem šolskem sistemu kot tudi v evropski šoli ni le pridobivanje široke in kvalitetne splošne izobrazbe za nadaljnje šolanje, temveč tudi oblikovanje celovite osebnosti otroka.

Predmet slovenščina omogoča oblikovanje osebne, narodne in državljanske identitete ter razvijanje ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja – predvsem sporazumevanje v slovenskem (knjižnem) jeziku, socialno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, informacijsko in digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.

1. Učenci si oblikujejo pozitivno razmerje do slovenskega jezika kot svojega prvega jezika ter se zavedajo pomembne vloge slovenščine v svojem osebni in družbenem življenju. Tako si oblikujejo jezikovno, narodno in državljansko zavest, spoštovanje in naklonjenost do drugih jezikov in narodov ter medkulturno in socialno zmožnost.

2. Učenci razvijajo sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku, tj. zmožnost sprejemanja in tvorjenja raznih besedil.

- Razvijajo pozitiven odnos do poslušanja in branja besedil. Stik z besedili je zanje potreba in vrednota, zato tudi v prostem času berejo in poslušajo besedila (objavljena v raznih medijih).
- Razmišljujoče in kritično sprejemajo raznovrstna ustna in pisna neumetnostna besedila – iz njih pridobivajo posamezne informacije in širše znanje, vse to pa uporabljajo v vsakdanjem življenju in samostojno širijo z uporabo raznih

priročnikov; obvladajo temeljne poslušalske in bralne pristope za učinkovito pridobivanje informacij ter s tem razvijajo svojo zmožnost učenja učenja. Besedila tudi vrednotijo in hkrati utemeljujejo svoje mnenje; v besedilih prepoznajo subjektivne, propagandne in neresnične prvine ter si oblikujejo kritično stališče do njih.

- Razmišljajoče in kritično sprejemajo umetnostna/književna besedila slovenskih in drugih avtorjev (v prevodu). Branje prepoznajo kot užitek, prijetno doživetje. Stopajo v dialog z umetnostnim besedilom in v dialog o umetnostnem besedilu. Branje jim nudi priložnost za oblikovanje osebne in narodne identitete, za širjenje obzorja ter za spoznavanje svoje kulture in kulture drugih v evropskem prostoru.
- Razvijajo pripravljenost za pogovarjanje in dopisovanje ter za govorno nastopanje in pisanje. Tako ustno in pisno izražajo svoje misli, stališča, hotenja, čustva, izkušnje in znanje, se pogajajo ter miroljubno rešujejo spore v raznih življenjskih položajih, tvorijo praktičnosporazumevalna, uradovalna, strokovna in (po)ustvarjalna besedila. Tako razvijajo svojo socialno, kulturno in estetsko zmožnost. Razumevanje in vrednotenje tvorjenja besedil pa spodbuja razvijanje zmožnosti učenja učenja.

3. Učenci razvijajo t. i. gradnike sporazumevalne zmožnosti, tj. jezikovno zmožnost (poimenovalno, skladijsko, pravorečno, pravopisno), slogovno in metajezikovno zmožnost.

- V omejenem obsegu spoznavajo nekaj temeljnih značilnosti slovenskega knjižnega jezika, te pa zavestno uresničujejo v svojih besedilih in primerjajo z značilnostmi jezika sekcije oz. učnega jezika. Svoje znanje o njih dopolnjujejo z uporabo raznih priročnikov.

4. Učenci ob sprejemanju umetnostnih/književnih besedil pridobivajo tudi temeljno književno znanje (v omejenem obsegu). Umeščanje besedil v časovni in kulturni kontekst ter literarnovedno znanje jim omogočata globlje doživljanje, razumevanje in vrednotenje umetnostnih besedil.

2. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA / DIDACTIC PRINCIPLES

A) Predšolska stopnja

V tem razdelku so navedeni predlogi, kako naj učitelj načrtuje in poučuje slovenščino – prvi jezik na predšolski stopnji, da bodo doseženi cilji pouka, ki jih opredeljuje kurikulum. Priporočene so metode in oblike, kot so navedene v EEC, s tem da učitelj upošteva tudi slovensko tradicijo in rabo specialnih učnih metod in oblik pri razvijanju otorkove sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku. Uresničevanje splošnih in operativnih ciljev je načeloma opredeljeno za celotno predšolsko obdobje; to učiteljem omogoča, da avtonomno izbirajo hitrost obravnave ciljev (in vsebin), njihovo zaporedje ter s tem metode in oblike dela – pri tem upoštevajo okolje, iz katerega izhajajo otroci, razvoj, predznanje, potrebe, zmožnosti in pričakovanja otrok in njihovih staršev.

Cilji pouka slovenščine kot prvega jezika na predšolski stopnji se uresničujejo tako, da otroci svoji razvojni stopnji primerno:

– poslušajo (in gledajo) ustrezna brana ali posneta neumetnostna in umetnostna besedila, se o njih pogovarjajo in jih ustno obnovijo,

- sodelujejo v pogovorih z vrstniki, učiteljem ... (izrekajo vprašanja, mnenje, hotenje in se odzivajo na vprašanja, mnenje, hotenje sogovorcev),
- tvorijo krajša enogovorna ustna besedila -- pripovedujejo o svojih doživetjih, opisujejo bitja in predmete ...,
- »berejo« in »pišejo« črke, besede, krajše povedi, krajša besedila.

Razvijanje **zmožnosti sporazumevanja v slušnem prenosniku** (tj. poslušanja, govorjenja) je ključni dejavnik pri razvijanju otrokove spoznavne in sporazumevalne zmožnosti v predšolskem obdobju. Posebej pomembno je razvijanje otrokove zmožnosti razumevanja besed, povedi in besedil ter zmožnosti slušnega in vidnega zaznavanja, razločevanja in razčlenjevanja besed in povedi ter razvijanje slušnega, vidnega in prostorskega delovnega spomina. Navedeno velja kljub dejstvu, da ima otrok to zmožnost v jeziku sekcije/J2 morda že do določene mere ali zelo dobro razvito. Vsak jezik ima namreč poseben glasovni in naglasni sestav; glasove zapisujemo z različnimi črkami in po različnih pravilih ipd.

Otroci v predšolskem obdobju razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih in neumetnostnih besedil s poslušanjem/«branjem» umetnostnih in neumetnostnih besedil in z govorjenjem/«pisanjem» o njih. V ospredju je poslušanje (in gledanje) učiteljevega pripovedovanja in branja besedil, poleg tega avdio in video posnetkov, lutkovnih predstav, risank, otroških filmov idr.

Hitrost napredovanja je mdr. odvisna od posameznega otroka oz. njegove razvojne stopnje, od učitelja pa se pričakuje, da:

- upošteva individualizacijo in za vsakega otroka oblikuje ustrezna pričakovanja;
- otrokovo sporazumevalno zmožnost sistematično razvija tako, da preiščljeno načrtuje dejavnosti, spremlja otrokove odzive in ugotovitve upošteva pri nadaljnjem načrtovanju (npr. otroka, ki je zmožen samostojnega branja in pisanje, spodbuja pri tem in načrtuje dejavnosti, ki bodo vplivale na njegovo nadaljnjo motiviranost in s katerimi bo zmožnost nadgradil/izboljšal);
- pri načrtovanju dejavnosti izhaja iz otroka oz. njegovih razvojnih zmožnosti, izkušenj in sveta, ki ga obdaja;
- za razvoj otrokove sporazumevalne zmožnosti pripravi spodbudno in varno okolje, npr. omogoči dostopnost knjig oz. kakovostnega ter oblikovno in vsebinsko raznovrstnega bralnega gradiva (pripravi naj umetnostna in neumetnostna besedila);
- spodbuja otrokovo zanimanje za poslušanje, govorjenje, branje in pisanje in se ustrezno odzove ob njegovem zanimanju za katero koli sporazumevalno dejavnost;
- omogoči otroku spoznavanje jezika, razvoj govora, širjenje besedišča, razvoj razumevanja, doživljanja in vrednotenja prebranega ter razvoj pozitivnega odnosa do branja s pomočjo družabnih in didaktičnih iger (npr. s tematskimi kockami, kartami) ter drugega didaktičnega gradiva oz. drugih sredstev (npr. z lutko, s slikovno-črkovno stavnico, z računalnikom);
- omogoči razvoj jezika v raznovrstnem okolju (npr. v knjižnici);
- spodbuja razvoj predbralnih in predpisalnih dejavnosti (npr. okulomotoriko; koordinacijo oko – roka/prst oz. hkratno sledenje prsta in oči tisku; širjenje vidnega/bralnega polja; vidno zaznavanje in razločevanje; vidni, slušni in prostorski delovni spomin; spoznavanje koncepta tiska; grafomotoriko; dvoprstni prijem; fonološko zavedanje; orientacijo na telesu, prostoru in listu; pisanje z raznimi pisali, v različnih položajih in na različnih površinah; zapis elementov črk; priprava na risanje/»pisanje«, tj. priprava položaja pisalne površine) ter razvoj abecednega znanja;
- poskrbi za spodbudno povratno informacijo;
- navaja otroke na uporabo knjižnega in neknjižnega gradiva ter raznih medijev;

- načrtno razvija bralno kulturo oz. otrokov pozitiven odnos do branja (notranjo, zunanjo in socialno motivacijo za branje);
- izbira kakovostna neumetnostna in umetnostna besedila/književna dela (estetska besedila z vidika besedila in slike) večinoma slovenskih avtorjev, tako klasična kot tudi sodobna dela (gl. vsakoletni Pregled knjižne produkcije, ki ga pripravlja Pionirska knjižnica Ljubljana);
- poišče starosti, zmožnostim in interesom otrok primerne vsebine; ter besedila primerne dolžine in oblike (npr. slikanica, knjiga z ilustracijami), pripravi različice iste zgodbe z različnimi ilustracijami ter več slikanic, ki jih je ilustriral isti ilustrator;
- otroke spodbuja, da si ob večkratnem poslušanju umetnostnega besedila ustvarijo besedilno sliko, prepoznajo in poimenujejo književne osebe, opazujejo in opisujejo njihove lastnosti ter jih povezujejo s svojim izkušenjskim svetom, razumejo zgodbo/povežejo posamezne dogodke ter obnavljajo/povzemajo dogajanje, prepoznajo, poimenujejo in predstavijo temo, opazujejo zorni kot pripovedovanja, zaznajo in razumejo strukturo umetnostnih besedil, zaznajo in razumejo posebnosti jezika in sloga umetnostnih besedil, pripovedujejo o svojih predstavah in doživljanju, povedo zgodbo z različnih zornih kotov, preštejejo kitice v pesmi, predstavijo začetek pravljice, naštejejo nenavadne besede, starinske besede, poustvarjajo;
- spodbuja razvoj multimodalne pismenosti, tj. bralne in vizualne pismenosti (npr. s slikanico brez besedila);
- spodbuja otroke, da »berejo« napise v okolici in listajo knjige oz. »berejo« umetnostna in neumetnostna besedila (npr. »berejo« leposlovne slikanice – gledajo ilustracije in se pogovarjajo o književnih osebah, idr.) in »pišejo« ob umetnostnih besedilih (»pišejo«, ilustrirajo, se igrajo z besedami).

Učiteljevo ustno posredovanje umetnostnih in neumetnostnih besedil se povezuje z raznimi učnimi metodami (metoda večkratnega branja istega besedila, branje v nadaljevanjih/metoda dolgega branja ipd.); tudi z metodo družinskega branja (npr. bralni nahrbtnik, branje za predšolsko bralno značko).

B) Primarna stopnja

Temeljni cilj pouka slovenščine na primarni stopnji izobraževanja v evropski šoli je vzgojiti jezikovno in narodno ozaveščene, samozavestne in strpne učence, ki bodo tudi kultivirani sogovorniki, govorniki in pisci ter kritični poslušalci, bralci in gledalci raznovrstnih neumetnostnih in umetnostnih/književnih besedil.

Uresničevanje splošnih in operativnih ciljev je načeloma opredeljeno za celotno obdobje; to učiteljem omogoča, da avtonomno izbirajo hitrost obravnave ciljev in vsebin, njihovo zaporedje ter metode in oblike dela -- glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja svojih učencev. Zato morajo dobro poznati svoje učence; to lahko dosežejo le tako, da jih zares poslušajo in da se z njimi pogovarjajo tako, da jih spodbujajo k razmišljanju.

Cilji in vsebine se nadgrajujejo in prepletajo med seboj ter omogočajo postopno pridobivanje zmožnosti, znanja, veščin in spretnosti, ki vodijo k oblikovanju kultiviranega poslušalca, sogovornika, govornika, bralca in pisca. V učnem načrtu so ob obveznih ciljih in vsebinah navedeni tudi izbirni – ti so zaznamovani s poševnim tiskom (prim. izbirne besedilne vrste pri jezikovnem pouku); tako so zaznamovane tudi izbirne

dejavnosti pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil. To učitelju omogoča učinkovito individualizacijo in diferenciacijo pouka.

Učitelj naj učencem (glede na njihove zmožnosti in druge posebnosti) prilagaja pouk tako v fazah načrtovanja, organizacije in izvedbe kot tudi v procesu preverjanja in vrednotenja znanja.

Prilagoditve naj pripravi vnaprej in naj jih načrtuje. Večina prilagoditev je didaktičnih in so sestavni del poučevanja, ki upošteva razlike med učenci (osredinjenost na učence) ter enake možnosti učencev. Poleg didaktičnih pristopov je možno diferencirati tudi vsebine (besedila), cilje (obvezni, izbirni), samostojnost oz. vodenost pri delu, pripomočke, vire, domače naloge in domače branje. Končni cilj individualizacije in diferenciacije je optimalni razvoj zmožnosti vsakega posameznega učenca.

Predmet slovenščina zajema dve temeljni področji: jezikovni in književni pouk. Jezikovnemu pouku oz. obravnavi neumetnostnih besedil je namenjenih 60 % učnih ur predmeta, književnemu pouku oz. obravnavi umetnostnih/književnih besedil pa 40 % (izjema je 1. razred – v njem je to razmerje 50 : 50).

2.1. Jezikovni pouk

Jezikovni pouk je s cilji, vsebinami in dejavnostmi zasnovan tako, da ga učitelj lahko povezuje z učenčevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri učenčevem drugem/tujem jeziku (npr. v angleškem/ nemškem/francoskem jeziku), pri naravoslovnih in družboslovnih predmetih. Zaželeno je, da se učitelj odziva tudi na aktualno stanje v razredu, šoli in družbi – to pomeni, da učence spodbuja k izražanju želja, pričakovanj, izkušenj, potreb, mnenj in znanja ter jim večkrat predstavi in komentira aktualne jezikovne, kulturne in družbene dogodke, ki bi bili lahko zanimivi zanje, čeprav morda niso predvideni z učnim načrtom ali se ne navezujejo na trenutni učni cilj oz. na trenutno učno vsebino. Tako aktualizira pouk ter pri učencih utrjuje zavest o smiselnosti oz. življenjskosti učenja slovenščine.

Didaktično priporočljiva sistema za jezikovni pouk v obeh obdobjih sta predvsem celostni pouk in projektno učno delo. Izbira učne oblike je odvisna od dejavnosti in cilja, ki se uresničujeta pri pouku. V prvem obdobju še posebej priporočamo didaktično igro in razne oblike sodelovalnega učenja – z uvodnim in zaključnim frontalnim delom. Sicer pa je v obeh obdobjih lahko didaktično ustrezna tako frontalna učna oblika (npr. poslušanje oz. gledanje posnetkov, vodeni pogovor pred novo sporazumevalno dejavnostjo) kot individualna (npr. tiho branje, prepoznavanje in odpravljanje napak, ponovno pisanje besedila) in skupinska (npr. sestavljanje miselnega vzorca, pojmovne mreže). Posebna pozornost naj bo namenjena delu v manjših skupinah ali dvojicah – učenci naj razvijajo zmožnosti in pridobivajo znanje ob aktivnih oblikah učenja, kot so sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem in problemsko učenje, ter tako dejavno in procesno razvijajo svojo zmožnost pogovarjanja in govornega nastopanja (npr. razpravljajo o problemu, usklajujejo mnenja, oblikujejo skupno mnenje, ga predstavijo drugim in ga zagovarjajo). Zelo dobra motivacija za delo v manjših skupinah ali dvojicah je lahko občasna smiselna uporaba tablic ali pametnih telefonov (za branje spletnih besedil, za iskanje po jezikovnih in drugih priročnikih ipd.).

V obeh obdobjih ima jezikovni pouk dva temeljna cilja: 1) razvijanje jezikovne, narodne in državljske zavesti ter 2) razvijanje sporazumevalne zmožnosti.

Učenci razvijajo svojo jezikovno, narodno in državljijsko zavest tako, da razmišljajo o sebi, o svojem in širšem jezikovnem okolju ter v pogovorih med seboj in z učiteljem predstavijo vlogo slovenščine v svojem življenju, v Republiki Sloveniji in v Evropski uniji, ipd. Učitelj naj usmerja pogovor tako, da si bodo učenci v varnem in sproščenem ozračju izoblikovali pozitivno razmerje do slovenščine, ob tem pa razvili tudi spoštovanje in strpnost do drugih jezikov in narodov ter medkulturno zmožnost. Pri učencih naj ozavešča pomen ohranjanja njihove jezikovne, kulturne in narodne zavesti in njeno spoštovanje ter spoštovanje drugih oz. drugačnosti.

Učenci razvijajo svojo sporazumevalno zmožnost tako,

- da poslušajo (in gledajo) oz. berejo dialoška in monološka besedila, jih razumejo, doživljajo, vrednotijo, razčlenjujejo, povzemajo in primerjajo ter utemeljujejo svoje mnenje; pri tem spoznavajo, da njihove dejavnosti pred poslušanjem oz. branjem, med njim in po njem pomembno vplivajo na njihovo razumevanje in vrednotenje besedila, usvajajo temeljne strategije poslušanja oz. branja ter prepoznavajo zgradbene, slogovne in jezikovne značilnosti tistih vrst besedil, ki jih bodo tudi tvorili;
- da se pogovarjajo, govorno nastopajo, pišejo dopise in monološka besedila; pri tem se navajajo na to, da se je na tvorjenje besedila treba pripraviti in da je med tvorjenjem treba upoštevati naslovnika in druge okoliščine ter obvladati temo, o kateri se sporoča, poimenovalne možnosti in zakonitosti jezika, v katerem se sporoča, in zgradbene, slogovne in jezikovne značilnosti dane besedilne vrste ipd.;
- da kritično opazujejo svoje sporazumevanje in sporazumevanje drugih, ga vrednotijo in utemeljijo svoje mnenje; če je potrebno, predlagajo izboljšave in utemeljijo svoje predloge;
- da dejavno in problemsko razvijajo temeljne gradnike sporazumevalne zmožnosti, tj. jezikovno (poimenovalno, skladijsko, pravorečno, pravopisno), slogovno in metajezikovno zmožnost, ter se zavedajo njihove vloge pri izboljšanju svojega sporazumevanja.

Razvijanje sporazumevalne zmožnosti poteka v obeh obdobjih, le da je prilagojeno starosti, spoznavni, sporazumevalni in domišljijski zmožnosti učencev ter njihovim sporazumevalnim izkušnjam, potrebam ipd.

Ker so v 3. poglavju navedeni podrobnejši operativni cilji za posamezno obdobje, želimo tukaj izpostaviti nekaj didaktičnih priporočil za uresničevanje ciljev jezikovnega pouka v obeh obdobjih:

- Učitelj naj pri načrtovanju pouka upošteva, da se učenčeva sporazumevalna zmožnost razvija v medsebojni povezanosti z razvojem mišljenja in znanja. Besedno sporazumevanje v slušnem in vidnem prenosniku naj se na primarni stopnji povezuje z nebesednim sporazumevanjem in tudi z drugimi šolskimi predmeti, še zlasti z učenčevim drugim/tujim jezikom (npr. angleškim/ nemškim/francoskim jezikom). Glede na zastavljene cilje in vsebino pouka je zelo pomembno, da učitelj pri uresničevanju ciljev in vsebin ter pri izbiri didaktičnih metod in oblik upošteva tako individualne značilnosti učencev kot tudi zmožnosti, veščine, spretnosti in znanje, pridobljene pri učenju drugega/tujega jezika.
- Učitelj naj pri razvijanju zmožnosti pogovarjanja (npr. pri vrednotenju posnetih in odigranih pogovorov in pri obravnavi zgradbe pogovorov) ter tudi v vsakdanjih pogovorih z učenci upošteva načelo, da so odzivne replike večinoma skladijsko

nepopolne, tj. da vsebujejo samo novo informacijo, ne pa tudi že znane (zato je na vprašanje *Kako ti je ime?* ustrežnejši odgovor *Mojca*, ne pa *Ime mi je Mojca*). To načelo, ki ga učenci sicer instinktivno obvladajo, se namreč včasih ne ujema z »dolгими odgovori«, ki jih zahteva zgodnje učenje tujih jezikov.

– Učenci naj pred poslušanjem oz. branjem monološkega besedila sodelujejo v t. i. motivacijskem in strateškem pogovoru. V motivacijskem pogovoru naj npr. pripovedujejo o svojih izkušnjah s poslušanjem oz. branjem besedil (v slovenščini in v drugih jezikih), se odzovejo na napovedano temo, predstavijo svoje znanje o njej in izrazijo svoja pričakovanja do napovedanega besedila. V strateškem pogovoru pa naj povedo, kako se bodo pripravili na poslušanje oz. branje, kaj bodo delali med njim in kaj po njem – tako najprej pridobijo, nato pa utrjujejo in dopolnjujejo svoje znanje o strategijah učinkovitega poslušanja oz. branja.

– Učenci naj se pred govornim nastopanjem oz. pred pisanjem monološkega besedila v slovenščini pogovarjajo o tem, kako se bodo pripravili na govorni nastop oz. na pisanje, na kaj bodo pazili med njim in kaj bodo delali po njem – tako najprej pridobijo, nato pa utrjujejo in dopolnjujejo svoje znanje o strategijah govornega nastopanja oz. pisanja monoloških besedil in o načelih učinkovitega govornega nastopanja oz. pisanja (v slovenščini in v drugih jezikih).

– Učenci naj po poslušanju oz. branju monološkega besedila izdelajo povzetek, pred govornim nastopom oz. pisanjem pa načrt. Povzetek in načrt naj bosta v strukturirani obliki (npr. v obliki miselnega vzorca, pojmovne mreže, preglednice, opornih točk). To svojo zmožnost naj razvijajo postopoma in individualizirano – na začetku naj jih pri tem vodi učitelj s sistematičnim frontalnim ponazarjanjem procesa izdelave miselnega vzorca, preglednice ipd. ter z navezovanjem na tovrstno znanje, pridobljeno pri drugih predmetih.

– Učitelj naj pri razvijanju jezikovne in slogovne zmožnosti upošteva,

- da je pri razvijanju poimenovalne zmožnosti težišče na bogatenju knjižnega besedišča, na razlaganju danih besed oz. besednih zvez iz besedila, na poimenovanju s tvorjenkami (namesto z opisnim poimenovanjem) in na razlaganju tvorjenk, na iskanju tistih poimenovalnih različic, s katerimi v besedilu odpravimo nepotrebno ponavljanje besed, ter postopoma na uporabi slovarjev v knjižni in elektronski obliki ter na prepoznavanju in odpravljanju poimenovalnih napak in neustreznosti v svojih besedilih in v besedilih drugih ipd.;
- da je pri razvijanju skladišne zmožnosti težišče na tvorjenju pomensko in slovnično ustreznih povedi, zvez povedi in zvez replik, na prepoznavanju in izražanju logičnih razmerij v povedi in v zvezi povedi, na odpravljanju kritičnih mest v svojem praktičnem obvladanju slovnice ter postopoma na prepoznavanju in odpravljanju slovničnih napak in neustreznosti v svojih besedilih in v besedilih drugih ipd.;
- da je pri razvijanju pravorečne zmožnosti težišče na poslušanju, posnemanju, pomnjenju in utrjevanju knjižne izreke besed in povedi, na prepoznavanju in popravljanju svoje neknjižne izreke in neknjižne izreke drugih ipd.;
- da je pri razvijanju pravopisne zmožnosti težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju temeljnih pravopisnih pravil, na samostojni uporabi pravopisnih priročnikov v knjižni in elektronski obliki ter na prepoznavanju in

odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih. Učenci naj pravopisna pravila vadijo in utrjujejo na razne načine, npr. s pisanjem po nareku, s prepisovanjem pravopisno pravilnih besed, s popraviljanjem pravopisno napačnih besed in povedi, s pisanjem besedil ... Pravopisnih vaj ni nikoli preveč – seveda pod pogojem, da so za učence zanimive, pri pouku pa pregledane in komentirane. Učitelj naj pravopisne zmožnosti ne preverja in vrednoti s pisanjem po nareku, ker le-to zajema vrsto drugih zmožnosti, ki niso povezane s pravopisom, močno pa vplivajo na uspešnost učencev (te zmožnosti so npr. zbrano in razčlenjujoče poslušanje, poslušanje z razumevanjem, pomnjenje, hitrost, čitljivost in tehnika pisanja). Pravopisna zmožnost se najustrezneje razvija in vrednoti ob pisanju besedil, in to v deležu, kot ga za to zmožnost določa učni načrt;

- da je pri razvijanju slogovne zmožnosti težišče na opazovanju okoliščin sporočanja in na izbiranju njim ustrezne jezikovne zvrsti in ustreznih jezikovnih prvin ter postopoma na prepoznavanju in odpravljanju slogovnih napak v svojih in tujih besedilih.

– Učenci naj svojo sporazumevalno zmožnost razvijajo predvsem procesno, in sicer na razne načine, z raznimi dejavnostmi in z raznimi poudarki. Pomembno dejanje tega procesa je tudi učenčevo vrednotenje zmožnosti in besedil – in to ne le drugih, temveč tudi svojih, torej tudi svoje zmožnosti pogovarjanja, dopisovanja, poslušanja, branja, govornega nastopanja in pisanja ter svoje jezikovne in slogovne zmožnosti. K temu vrednotenju spada tudi odkrivanje svojih napak ali pomanjkljivosti; temu pa morajo slediti predlaganje izboljšav, odpravljanje napak in tudi razmišljanje, zakaj delamo napake, v katerih okoliščinah mora biti besedilo knjižno oz. čim bolj pravilno, kdaj popravljena beseda ali poved ni napačna, temveč je le manj ustrezna, ali je lažje pisati knjižno pravilno (po normativnem dogovoru) ali brez vsakih pravil ipd.

Učenci (pa tudi učitelj) naj spoznavajo, da svojih in tujih napak in neustreznosti ne iščejo, odkrivajo, odpravljajo, vrednotijo, razlagajo ... zato, da bi se zavedali svojih pomanjkljivosti, svojega neznanja, svoje nemoči – temveč zato, da bi izboljšali svojo sporazumevalno zmožnost.

– Učenci naj vedo, da je za učinkovito sporazumevanje potrebno tudi znanje o sprejemanju in sporočanju (npr. o strategijah in načelih), o besedilu (npr. o zgradbenih, slogovnih in jezikovnih značilnostih dane besedilne vrste), o jeziku (npr. o pomenskih, oblikovnih ... lastnostih besed) ipd. Zato razvijajo tudi metajezikovno zmožnost oz. pridobivajo jezikovnosistemsko znanje – to naj razvijajo oz. pridobivajo postopno, sistematično, dejavno in procesno, in to predvsem ob zapisanih besedilih. Učitelj naj občasno usmerja učence h kontrastivni obravnavi izgovornih, naglasnih, pisnih in oblikovnih značilnosti slovenskih besed in besed v jeziku sekcije. Učenci si s takšnim primerjanjem krepijo svojo jezikovno samozavest v slovenščini, hkrati pa pridobivajo splošno jezikoslovno teoretično osnovo, ki jim lahko pomaga pri učenju tujih jezikov.

– Učitelj naj učence spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna, slovnična, tvorba in druga vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni in elektronski obliki).

Ker se v prvem obdobju večina učencev začne učiti branja in pisanja v slovenščini, dodajamo še nekaj didaktičnih priporočil za to obdobje:

– Učitelj naj fleksibilno in uravnoteženo kombinira sistematično spoznavanje ter urjenje branja in pisanja v slovenščini z drugimi sporazumevalnimi dejavnostmi v smiselnih, funkcionalnih in zanimivih okoliščinah. Vse sporazumevalne dejavnosti naj se

funkcionalno prepletajo; sprva naj bo več pogovarjanja, poslušanja in govorjenja (govornega nastopanja), pozneje pa več začetnega branja in pisanja.

– Učenci vstopajo v svet branja in pisanja individualizirano, postopno in sistematično. Glede na svoje predznanje branja in pisanja ter veščine, spretnosti in zmožnosti, pridobljene pri začetnem opismenjevanju v jeziku sekcije oz. v učnem jeziku, prehajajo skozi faze oz. dejavnosti začetnega opismenjevanja. Učitelj naj začetno opismenjevanje v slovenščini povezuje s predopismenjevalnimi zmožnostmi, ki so jih učenci že pridobili pri začetnem opismenjevanju v jeziku sekcije oz. v učnem jeziku; glasovno podobo slovenskih besed, slovenske črke in njihovo glasovno vrednost ter zapis slovenskih besed lahko obravnava tudi kontrastivno z jezikom sekcije oz. z učnim jezikom.

– Učitelj naj na začetku prvega obdobja in sproti pri vsakem učencu preverja razvitost veščin, spretnosti in zmožnosti, potrebnih za branje in pisanje v slovenščini, nato pa za vsakega učenca izdelava individualni načrt razvijanja zmožnosti branja in pisanja. Skladno z zahtevami v tem učnem načrtu učenci

- sistematično razvijajo nekatere predopismenjevalne zmožnosti;
- potem ko imajo ustrezno razvite predopismenjevalne zmožnosti, sistematično razvijajo tehniko branja in pisanja besed in enostavnih povedi (najprej s tiskanimi črkami, nato tudi s pisanimi);
- potem ko imajo ustrezno usvojeno tehniko branja in pisanja, sistematično razvijajo zmožnost branja z razumevanjem in zmožnost pisanja besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti.

Učitelj naj pri začetnem opismenjevanju upošteva priporočeno zaporedje usvajanja veščin in spretnosti branja in pisanja, tempo usvajanja pa naj sproti prilagaja značilnostim in zmožnostim posameznega učenca.

– Učitelj naj pred branjem oz. pisanjem spodbuja učence k pogovarjanju o tem, čemu beremo oz. pišemo besedila v slovenščini, kako pomembno je branje oz. pisanje v vsakdanjem življenju, kaj je potrebno za učinkovito branje oz. pisanje, kako se pripravimo na branje oz. pisanje ter kako se motiviramo za ti sporazumevalni dejavnosti.

– Učitelj naj po branju oz. pisanju spodbuja učence k evalvaciji in razmisleku o tem, kako bodo svojo zmožnost branja in pisanja še izboljšali.

Učenci naj bi ob zaključku prvega obdobja praviloma že usvojili tehniko branja in pisanja v slovenščini, v drugem obdobju pa naj bi jo predvsem utrjevali in izboljševali. Učitelj naj na začetku drugega obdobja in tudi sproti pri učencih preverja razvitost veščin, spretnosti in zmožnosti, potrebnih za branje in pisanje, nato pa naj za vsakega učenca izdelava individualni načrt razvijanja in nadgrajevanja zmožnosti branja in pisanja. Če učitelj želi, da bi učenci v večji meri avtomatizirali tehniko branja v slovenščini, da bi dobro razumeli prebrano besedilo in da bi razvili zmožnost fleksibilnega branja raznih besedil, naj uporablja metode in oblike učinkovitega poučevanja, npr. bralne učne strategije.

2.2. Književni pouk

Izbira besedil za obravnavo pri književnem pouku je prepuščena učiteljem; ti naj pri izbiri upoštevajo naslednja merila:

– **kakovost** besedil (zahtevna književnost, a tudi določen delež besedil trivialne/zabavne književnosti, npr. kot domače branje ali za bralno značko);

upoštevajo se tudi nacionalno pomembne nagrade za mladinsko književnost ter strokovno verodostojni sezname besedil, npr. priporočilni sezname *Pionirske knjižnice – centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo*);

- zvrstno-vrstno in vsebinsko **raznovrstnost** izbranih besedil (poezija, pripovedništvo, dramatika; različne (tudi problemske) teme, povezane z razvijanjem osebne identitete ter socialne, kulturne in medkulturne zmožnosti);
- **primernost** besedil bralnorazvojni stopnji učencev;
- individualne **razlike** med učenci (izbira lažjih in zahtevnejših besedil glede na bralne zmožnosti učencev ter izbira teme besedil glede na interese).

Učni načrt v poglavju Vsebine določa avtorje, katerih dela naj učenci spoznajo v posameznih obdobjih. V **prvem obdobju** (P1–P3) so zaradi lažje individualizacije književnega pouka avtorji navedeni za celotno obdobje, v drugem obdobju pa za posamezni razred. Učitelj lahko obravnava besedila po svoji izbiri, upošteva pa tudi izbiro učencev. V pomoč učitelju pri načrtovanju pouka so dodana predlagana besedila.

Število obravnavanih besedil naj bo primerno – učitelj naj se izogiba preveliki količini besedil, priporočeno je branje celovitih besedil (predvsem v prvem obdobju) ter poglobljena šolska interpretacija odlomkov z navezovanjem na besedila v celoti, tj. vsaj povzemanje dogajanja pred odlomkom in po njem.

Pri književnem pouku učenci razvijajo recepcijsko zmožnost z branjem ali poslušanjem umetnostnih besedil in z govorjenjem/pisanjem o njih. V procesu šolske interpretacije opazujejo posamezne prvine besedila in si tako ustvarjajo odziv na celotno besedilo. Ugotovitve primerjajo, predstavljajo in ponazarjajo s sklicevanjem na besedilo. Pri tem tvorijo ustna in proti koncu obdobja tudi pisna besedila. Recepcijsko zmožnost pa razvijajo tudi s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. Pouk temelji na komunikacijskem modelu književne vzgoje, to pomeni, da sta v središču šolskega branja leposlovja književno besedilo in učenec; učitelj pri branju spodbuja prekrivanje pomenskega polja besedila (teme in predstavnosti besedila) in učenčevega obzorja pričakovanj, ki izvira iz njegove zunajliterarne in medbesedilne izkušnje (iz doživetij v resničnosti in ob branju leposlovja).

Branje umetnostnih besedil v prvem obdobju praviloma ni povezano s tematiko drugih predmetov, pač pa učencem ponuja možnost za polno literarnoestetsko doživetje. Šolska interpretacija umetnostnega besedila je priporočeni model za razvijanje bralne zmožnosti in zajema dejavnosti: uvodno motivacijo; napoved besedila, umestitev in interpretativno branje; premor po branju; izražanje doživetij ter analizo, sintezo in vrednotenje; ponovno branje in nove naloge.

V prvem obdobju je sprejemanje (poslušanje, branje) praviloma nadrejeno tvorjenju (govorjenju, pisanju). Pri sprejemanju je največ časa namenjenega poslušanju, saj učenci poslušajo (in gledajo) učiteljevo pripovedovanje in branje, radijske igre, lutkovne predstave, otroške mladinske predstave, otroške filme in risanke.

Učenci vstopajo v samostojno branje literature individualizirano in drseče, ko je njihova bralna zmožnost že avtomatizirana. Ker cilji in vsebine v učnem načrtu za prvo obdobje praviloma niso opredeljeni po razredih, temveč za celotno obdobje, so načela individualiziranega pristopa v celoti uresničljiva. Ob koncu prvega obdobja učitelj izbere tudi primerna besedila za domače branje (pri tem upošteva bralne zmožnosti

učencev ter diferencira besedila in bralne naloge). Šolsko branje/pripovedovanje književnosti se lahko povezuje s projektom *družinskega branja*, z *metodo dolgega branja v šoli* ter z *branjem na deževen dan* v t. i. podaljšanem bivanju; uresničuje se kot prijetno doživetje in kot metoda privzganja bralnih navad. Spoznavanje (doživljanje, razumevanje in vrednotenje) kakovostnih slikanic lahko izpeljemo kot medpredmetno povezovanje slovenščine in likovne umetnosti (literarno in likovno »branje« slikanic).

Književni pouk tudi v **drugem** obdobju (P4–P5) temelji na komunikacijskem modelu književne vzgoje, katerega glavni cilj je ohranjanje učenčevih interesov za branje in poslušanje umetnostnih besedil ter razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom.

Pri književnem pouku učenci namreč razvijajo recepcijsko zmožnost z branjem ali poslušanjem oz. gledanjem umetnostnih besedil in z govorjenjem/pisanjem o njih ter s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. V procesu šolske interpretacije besedila razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil, literarno besedilo razčlenjujejo, po razčlenjevanju pa sintetizirajo spoznanja o besedilu ter izražajo vrednostne sodbe o njem in jih utemeljijo. Posamezna književna besedila tudi medsebojno primerjajo in vrednotijo. Recepcijsko zmožnost razvijajo tudi s tvorjenjem poustvarjalnih besedil ob umetnostnih besedilih.

Kot najprimernejša metoda dela se tudi tukaj priporoča šolska interpretacija umetnostnega besedila. Šolsko branje (in književna vzgoja sploh) mora ostati tudi v drugem obdobju osredinjeno na učenca. To pomeni, da je najpomembnejša učiteljeva naloga ohraniti otrokovo prepričanje, da se človek v književnosti srečuje predvsem s samim seboj, to je namreč najmočnejša motivacija za branje leposlovja sploh. Učenci ob srečevanju z umetnostnim besedilom razvijajo vse sporazumevalne dejavnosti. Branje in poslušanje ter pisanje in govorjenje se v okviru vsake učne enote prepletajo in so usmerjeni k istim ciljem.

Izbira metod in oblik dela je prepuščena učitelju, ta pa jo prilagaja naravi umetnostnega besedila in interesom ter nagnjenjem svojih učencev. V fazi interpretacije besedila se tako metoda pogovora lahko kombinira z metodo usmerjenega tihega branja, zelo učinkovita je tudi igra vlog ali metoda glasnega branja izbranih delov besedila. Na stopnji poglobljanja doživetja pa učenci govorno in pisno, tj. s pomočjo risbe ali dramatizacije, poustvarjajo literarno besedilo in ustvarjajo svoje, književnemu besedilu analogne domišljijske svetove. Učitelj naj bo pozoren tudi na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo v funkciji učenčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil.

Število pri pouku obravnavanih književnih besedil naj bo smiselno: izbrana besedila naj se obravnavajo poglobljeno, lahko tudi z metodo večkratnega (kritičnega) branja; besedila izbirajo učitelj ter učenci. Učenci doma v posameznem šolskem letu preberejo najmanj štiri čim bolj raznovrstna književna besedila; za peto domače branje štejemo tudi besedilo, ki ga pri pouku obravnavamo po metodi dolgega branja.

3. OPERATIVNI CILJI / *LEARNING OBJECTIVES*

A) Predšolska stopnja

Izhodišče za opredelitev operativnih ciljev in vsebin za pouk slovenščine kot prvega jezika na predšolski stopnji je kurikulum za predšolsko stopnjo evropskih šol Early Education Curriculum, Ref.: 2011-01-D-15-en (Str. 23–28, Postajam samozavesten in kompetenten pri sporazumevanju v slovenskem jeziku), s tem da so pri konkretizaciji upoštevane značilnosti slovenskega jezika.

Skladno s tem dokumentom so operativni učni cilji (in vsebine) opredeljeni/opisani na treh področjih, vsako področje pa ima tri dimenzije:

(1) Poslušanje in razumevanje

Učiti se biti/bivati	Učiti se sobivati	Učiti se narediti in znati
<p>Otroci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prepoznavajo zvoke v prostoru in naravi, zvoke glasbil in vozil, zloge in rime ter posamezne človeške glasove, – slušno razčlenjujejo (zlogujejo in glaskujejo) slovenske besede, – razumejo splošne izraze, ki se uporabljajo v razredu, ter se nanje ustrezno odzivajo, – memorirajo/pomnijo bibarije, rajalne igre, izštevance in uganke, – pozorno poslušajo in razumejo glasno brana/govorjena besedila (npr. opise, pripovedi), – prepoznavajo čas v poslušanih besedilih (sedanjost, preteklost in prihodnost).	<p>Otroci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumejo izrečene povezovalne izraze (npr. za pozdrav, opravičilo, prošnjo, zahvalo, vabilo) in se nanje ustrezno odzivajo, – v pogovoru strpno poslušajo sogovorca (ne vpadajo mu v besedo), ohranjajo zanimanje/pozornost, razumejo bistvene informacije, – pozorno poslušajo in razumejo besedila, predvajana v medijih (npr. gledališko/lutkovno predstavo, radijsko igro, risanko, film).	<p>Otroci:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razumejo navodila, ki se izrekajo v šoli, in se nanje ustrezno odzivajo, – razumejo in sodelujejo v vseh vrstah pogovorov, ki se nanašajo na znane teme, – prepoznajo temo poslušanega besedila, – prepoznavajo zgodbo/zaporedje dejanj poslušanega besedila, – zaznavajo lastnosti književnih oseb, – opazujejo zorni kot pripovedovanja, – si ustvarjajo besedilno sliko.

(2) Govorjenje

Učiti se biti/bivati	Učiti se sobivati	Učiti se narediti in znati
<ul style="list-style-type: none"> – izgovarjajo glasove/zloge slovenskega (knjižnega) jezika, – zloge in glasove vežejo v besede, besede v povedi, – dopolnjujejo verze z rimami, tvorijo rime, – opazujejo bitja, predmete	<ul style="list-style-type: none"> – govorijo bibarije, sodelujejo v prstnih in rajalnih igrah, pojejo pesmi, – v pogovoru uporabljajo ustrezne izraze (npr. pozdrave, oprostis, prosim, hvala, vabim ...), – upoštevajo, kar so	<ul style="list-style-type: none"> – govorijo glasno, razločno, naravno in v okoliščinam ustrezni jezikovni zvrsti, – izražajo svoje mnenje in občutke, – opišejo narisani ali konkretni predmet/igračo,

<p>in pojave ter jih poimenujejo s knjižnimi besedami,</p> <ul style="list-style-type: none"> – navajajo knjižne besede iz danega tematskega polja, – uporabljajo izraze/fraze, naučene v razredu, – dopolnijo/nadaljujejo preproste povedi, – tvorijo preproste smiselne in ustrezne povedi, – uporabljajo veznike <i>in</i>, <i>ampak</i>, <i>zato</i>, <i>ker</i>, – predstavijo sebe ali koga drugega, – opišejo svojo ilustracijo, – med govorjenjem uporabljajo osnovno besedišče (samostalnike, pridevnike, glagole, osebne zaimke, predloge), povezano z obravnavanimi temami, in tipične stavčne vzorce. 	<p>povedali drugi (otroci ali odrasli), in se smiselno vključijo v pogovor,</p> <ul style="list-style-type: none"> – med pogovorom ali po poslušanju besedila sprašujejo in odgovarjajo na vprašanja, – prosijo za pojasnila ali ponovitve, – pripovedujejo o svoji izkušnji v razredu in zunaj njega (npr. na prireditvi), – razpravljajo o skupni temi, – sodelujejo v igri vlog, – recitirajo pesmi, – izražajo se z nebesedno govorico (pantomimo). 	<ul style="list-style-type: none"> – ob nizu urejenih slik pripovedujejo o dogodku, – opazujejo in imenujejo položaj predmetov v prostoru oz. povedo, kje je kaj in zakaj npr. tja ne spada, – ob naslovnici slikanice pripovedujejo o temi, – podoživljajo književne osebe in domišljijsko oblikujejo njihov govor (pripovedujejo, kaj govorijo), – se vživijo v razne vloge/ pravljичne junake in jih posnemajo, – dramatizirajo pesem ali preprosto prozno besedilo, – pripovedujejo o čudežni moči pravljичnih predmetov in si izmišljajo še druge čudežne predmete, – izmišljajo si nove dele pravlјice.
---	--	---

(3) »Branje in pisanje«

Učiti se biti/bivati	Učiti se sobivati	Učiti se narediti in znati
<ul style="list-style-type: none"> – listajo bralno gradivo in ga navidezno berejo, – upoštevajo smer branja (na strani, v vrsti), – ohranjajo pozornost ob skupnem branju, – izražajo željo po branju znanega bralnega gradiva, – v besedilu ločijo besedni del od nebesednega in razumejo, kaj sporočata, – ločijo črke od besed, – povezujejo črke z ustreznimi glasovi in glasove z ustreznimi črkami, – »berejo« slike in jih poimenujejo s protipomenkami, pomanjševalnicami, z izrazi za bitja moškega in ženskega spola. 	<ul style="list-style-type: none"> – »berejo« nebesedna sporočila (npr. narisani jedilnik, piktograme, prometne znake, emotikone idr.), jih razumejo in upoštevajo, – tvorijo pisna nebesedna sporočila, – narekujejo učitelju kratko povezovalno ali pozivno besedilo (npr. voščilo, čestitko, opravičilo, zahvalo, pismo, vabilo), – prepoznavajo vzorce slikovnih simbolov oz. obliko črk, – se igrajo s črkami, jih barvajo in oblikujejo, – uporabljajo pisala raznih vrst, – vlečejo črte v razne smeri (ravne: navpične, vodoravne, poševne; krive: sklejene, nesklenjene, cikcakaste, vijuge, loke) oz. 	<ul style="list-style-type: none"> – urejajo slike in fotografije iz besedila v smiselno zaporedje, – z risbo dopolnijo/nadaljujejo besedilo, – prepoznavajo/»berejo« svoje ime in imena drugih otrok, – izražajo željo po pisanju svojega imena, imen družinskih članov ali prijateljev ipd., – prepoznavajo zapisane besede (besede »berejo« kot sliko, npr. imena trgovin, izdelkov), – prepoznavajo razne vrste besedil, jih »berejo« in uporabijo informacije (npr. seznam imen, vremensko napoved, pravila, seznam rojstnih dni), – narekujejo učitelju kratko

	vlečejo elemente velikih tiskanih črk, – »pišejo« črke/besede na svoj način.	prikazovalno besedilo (npr. opis, povedi o sliki, svoji družini, svojih interesih in izkušnjah, pripoved o dogodku, zgodbo), – prepoznavajo črke v besedah in jih poimenujejo, – prepoznavajo besede v besedilu in povedo, kaj pomenijo, – predlagajo, kako naj se napiše dana beseda, – izdelujejo slikanice.
--	---	--

B) Primarna stopnja

Cilji v učnem načrtu so obvezni in izbirni. Izbirni cilji so zapisani s poševnim tiskom, učitelj pa jih obravnava glede na stopnjo razvitosti učenčevih zmožnosti in razpoložljiv časovni okvir (oz. jih lahko združi, prerazporedi ali v celoti izpusti).

3.1. Prvo obdobje (P1–P3)

3.1.1. Jezikovni pouk

RAZVIJANJE JEZIKOVNE, NARODNE IN DRŽAVLJANSKE ZAVESTI	
1. r. ⁵	Učenci opazujejo, primerjajo, prepoznavajo in poimenujejo/naštejejo oz. opisujejo: – besedno in nebesedno sporazumevanje; – besedni jezik in njegove vloge;
2. r.	– vlogo slovenščine v svojem življenju in svoje razmerje do slovenščine; -- vzroke za učenje slovenščine; -- prednosti prvega jezika pred vsemi drugimi jeziki; – tuje jezike in vzroke za njihovo učenje;
3. r.	– izgovorne in pisne podobnosti in razlike med slovenskim in tujim jezikom, ki se ga učijo.
RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POGOVARJANJA	
<ul style="list-style-type: none"> ● si ogledajo posnetek pogovora (gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil); ● pred ogledom posnetka se pogovarjajo o tem, kako poteka pogovor in na kaj morata sogovorca paziti med pogovarjanjem; ● <u>po ogledu posnetka:</u> <ul style="list-style-type: none"> – določijo sogovorca in povedo, po čem so ju prepoznali; – določijo sogovorca, ki je začel pogovor, in njegov namen ter povedo, po čem so to prepoznali, – povzamejo temo in poročajo o poteku pogovora: – vrednotijo vpljudnost obeh sogovorcev in njuno upoštevanje načel ustreznega 	

5 Učitelj naj učenci vodi, da v vseh treh razredih razvijajo cilje iz vseh alinej, upoštevajoč njihovo sporazumevalno in kognitivno zmožnost.

pogovarjanja ter utemeljijo svoje mnenje;
-- sodelujejo v igri vlog: pogovor določene vrste (gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil);
– povedo, kako so se počutili med igranjem pogovora;
– vrednotijo svojo in tujo zmožnost pogovarjanja ter na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POSLUŠANJA

- poslušajo (in gledajo) neumetnostno besedilo določene vrste (gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil);
- pred poslušanjem (in gledanjem) se pogovarjajo o tem, čemu poslušamo besedila, kako pomembno je poslušanje v vsakdanjem življenju, kaj je potrebno za učinkovito poslušanje, kako se pripravimo na poslušanje, kaj delamo med njim in čemu to delamo;
- po poslušanju (in gledanju):
  - povzamejo temo in obnovijo besedilo;
  - vrednotijo zanimivost in verodostojnost besedila ter utemeljijo svoje mnenje;
  - povedo, kako so se počutili med poslušanjem (in gledanjem) besedila;
  - vrednotijo svojo zmožnost poslušanja (in gledanja) neumetnostnih besedil in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI GOVORNEGA NASTOPANJA

- ob učiteljevi pomoči ali samostojno govorno nastopajo (z vnaprej napovedano temo in besedilno vrsto – gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil);
- pred govornim nastopom se pogovarjajo o tem, kdaj in čemu govorno nastopamo, po čem se govorni nastop loči od pogovora, kako se pripravimo na govorni nastop, čemu to delamo in na kaj pazimo med govornim nastopom;
- po govornem nastopu:
  - vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost in jezikovno ustreznost besedila ter ustreznost nebesednih spremljevalcev govorjenja, utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave;
  - povedo, kako so se počutili med govornim nastopanjem;
  - vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI BRANJA IN PISANJA

Učenci glede na svoje predznanje branja in pisanja ter glede na razvite veščine, spretnosti in zmožnosti, pridobljene pri jeziku sekcije, prehajajo individualizirano, postopoma in sistematično skozi naslednje faze oz. dejavnosti začetnega opismenjevanja:

- razvijajo nekatere predopismenjevalne zmožnosti (npr. orientacijo na telesu, v prostoru in na papirju, pripravo pisalne površine, držo telesa in pisala, grafomotoriko, vidno razločevanje, slušno razločevanje in razčlenjevanje slovenskih besed, spoznavanje slovenske abecede in glasovne vrednosti slovenskih črk);
- razvijajo tehniko branja in pisanja besed ter enostavnih povedi z velikimi in malimi tiskanimi in pisanimi črkami;
- razvijajo branje z razumevanjem in pisanje besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti (gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil).

Pred branjem in pred pisanjem se pogovarjajo o tem, čemu beremo oz. pišemo besedila, kako pomembno je branje oz. pisanje v vsakdanjem življenju, kaj je potrebno za učinkovito

branje oz. pisanje, kako se pripravimo na branje oz. pisanje in na kaj pazimo med branjem oz. pisanjem.

Po branju:

- dopisa določijo okoliščine njegovega nastanka (sporočevalca, naslovnika, kraj, čas) in sporočevalčev namen ter obnovijo dopis;
- seznama poiščejo določene podatke;
- pripovedi in opisov povzamejo temo in obnovijo besedilo, vrednotijo zanimivost in verodostojnost besedila ter utemeljijo svoje mnenje;
- povedo, kako so se počutili med branjem besedila;
- vrednotijo svojo zmožnost branja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

Po pisanju:

- povedo, kako so se počutili med pisanjem;
- vrednotijo svoje besedilo, utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave;
- vrednotijo svojo zmožnost pisanja besedil ter na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci razvijajo poimenovalno zmožnost:

- poimenujejo bitja, predmete, dejanja ... v svoji okolici ali na sliki s knjižnimi besedami in besednimi zvezami;
- razlagajo dane besede oz. besedne zveze iz besedila;
- navajajo knjižne besede z nasprotnim, enakim, ožjim ali širšim pomenom;
- tvorijo manjšalnice in ljubkovalnice, ženski par moškemu in obratno, samostalniške izpeljanke iz glagolov (za živega in neživega vršilca dejanja, za dejanje in prostor dejanja) ter pridevniške izpeljanke iz samostalnikov (za svojino in snovnost) ipd.

Učenci razvijajo skladenjsko zmožnost:

- opazujejo, kaj delajo bitja (na sliki) oz. kaj se dogaja z njimi, ter tvorijo pomensko in slovnično ustrezne povedi;
- opazujejo več med seboj povezanih dejanj ter jih upovedujejo glede na čas sporočanja (s časovnimi prislovi, npr. zdaj/prej/potem, in z glagolskimi časovnimi oblikami) ter glede na njihovo zaporedje (s časovnimi prislovi, npr. najprej/potem/nazadnje, oz. s časovnim veznikom ko/tudi medtem ko, potem ko/);
- opazujejo bitja ali predmete (na sliki), sprašujejo po njihovem položaju oz. premikanju z ustreznim vprašalnim prislovom ter upovedujejo njihov položaj oz. premikanje z ustreznim predlogom in s pravilno sklonsko obliko samostalnika za njim;
- opazujejo, koliko je bitij ali predmetov (na sliki), ter to upovedujejo s količinskim izrazom (s števnikom) in s pravilno obliko samostalnika in glagola ob količinskem izrazu;
- nesmiselne povedi pretvarjajo v smiselne;
- v povedih odpravljajo "kritična mesta" v praktičnem obvladanju slovnice (npr. v izražanju spola in števila samostalnikov, v sklanjanju samostalnikov, v tvorbi in spreganju glagolskih časovnih in naklonskih oblik ipd.).

Učenci razvijajo pravorečno zmožnost:

- med poslušanjem posnetih ali glasno branih besedil v knjižnem jeziku so pozorni na knjižno izreko besed in povedi ter si jo skušajo zapomniti, nato jo posnemajo, vadijo in utrjujejo;
- med govornim nastopanjem skušajo govoriti čim bolj knjižno in razločno.

Učenci razvijajo pravopisno zmožnost – individualizirano, postopoma in sistematično

spoznavajo, usvajajo in utrjujejo:

- zapis besed z nekritičnimi glasovi;
- zapis besed s kritičnimi glasovi (npr. s polglasnikom, z u, z nezvočnikom na koncu ali sredi besede);
- zapis predloga in naslednje besede;
- zapis nikalnice pred glagolom;
- rabo velike začetnice na začetku povedi, v enobesednih lastnih imenih bitij in v svojilnih pridevnikih, izpeljanih iz njih, ter v enobesednih zemljepisnih lastnih imenih;
- rabo končnih ločil (pike, vprašaja, klicaja).

Učenci razvijajo slogovno zmožnost:

- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznajo neustrezne (npr. neknjižne) besede in besedne zveze ter jih zamenjajo z ustrežnejšimi (npr. knjižnimi) sopomenkami;
- osebe ustrezno nagovorijo v danih okoliščinah;
- osebe tikajo oz. vikajo v ustreznih okoliščinah;
- govorno dejanje (npr. pozdrav, prošnja) izrekajo na razne načine in navajajo zanje ustrezne okoliščine;
- vrednotijo vpludnost izrečenega in to po potrebi zamenjajo z vpludnejšo različico;
- v danih okoliščinah sporočanja se izražajo ustrezno.

Učenci sproti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo jezikovno in slogovno zmožnost, vrednotijo to svojo zmožnost in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI	
1. r.	Učenci v svojem okolju in v besedilih opazujejo jezikovne pojave, navedene v poglavju Vsebine, Jezikoslovni izrazi, ter dejavno, problemsko in procesno spoznavajo strokovne izraze zanje; te razumejo in jih tudi sami uporabljajo.
2. r.	
3. r.	

3.1.2. Književni pouk

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM/POSLUŠANJEM/GLEDANJEM UPRIZORITEV UMETNOSTNIH BESEDIL IN Z GOVORJENJEM/PISANJEM O NJIH	
1. KNJIŽEVNA BESEDILA	
1. r.	Učenci: <ul style="list-style-type: none"> • se pri poslušanju/branju umetnostnih besedi primerno odzivajo; umetnostna besedila sprejemajo drugače od neumetnostnih; • oblikujejo obzorje pričakovanj – to izvira iz njihove zunajliterarne in medbesedilne izkušnosti;
2. r.	<ul style="list-style-type: none"> • izražajo in primerjajo svoje doživetje, čustva, predstave in misli, ki se jim vzbudijo pri poslušanju/branju; • ugotavljajo razlike v doživljanju in razumevanju istega besedila in različnost na ravni opažanja sestavin besedila; ob ponovnem branju/poslušanju zaznavajo sprva prezrte/preslišane sestavine;

3. r.	<ul style="list-style-type: none"> • poglobljajo prvotno doživetje in razumevanje (večkratno podrobno poslušanje/branje) ter izražajo mnenje o besedilu (predvsem govorno, tretješolci in tretješolke lahko tudi pisno); • posamezna besedila primerjajo in vrednotijo (ustrezno njihovi razvojni stopnji, medbesedilni izkušnosti in spoznavni zmožnosti); • predstavljajo razloge, zaradi katerih se jim kaj v umetnostnem besedilu zdi pomembno (npr. dogodek, oseba ipd.).
KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE	
1. Poezija	
<ul style="list-style-type: none"> • v poslušani/prebrani pesmi naslov povežejo z besedilom; • prepoznajo kitico kot zgradbeno in pomensko enoto; • izražajo svoje razumevanje pesmi in ga primerjajo z razumevanjem sošolcev; • doživljajo zvočnost pesmi, zlasti ritem in rimo; • <i>ritem pesmi povezujejo s sporočilnostjo;</i> • <i>zaznavajo likovno oblikovanost pesmi/besedila;</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • ob koncu tega obdobja povezujejo zvok besede in zvočno slikanje (onomatopijo) s podobami, ki jih vzbuja besedilo; 	
<ul style="list-style-type: none"> • se odzivajo na čustvene sestavine besedila (npr. vesela, žalostna pesem); 	
<ul style="list-style-type: none"> • <i>ob koncu obdobja primerjajo pesem na ravni teme z že poslušanimi oz. prebranimi besedil ter predstavijo podobnosti in razlike;</i> povedo, katera pesem jim je bliže in zakaj; 	
<ul style="list-style-type: none"> • razvijajo asociativne zmožnosti: iščejo tematsko (osrednjo) besedo v pesmi <i>ter nizajo svoje asociacije;</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • zaznavajo rabo čustveno obarvanih besed; • ob koncu obdobja ločijo pomensko podobne besede in razložijo pomen manj običajnih besed. 	
2. Proza	
1.	<ul style="list-style-type: none"> • doživljajo interpretativno prebrano pravljico; • poskušajo brati zgodbo ob znani slikanici s pomočjo ilustracij in delov besedila, ki jih znajo že na pamet;
2.	<ul style="list-style-type: none"> • tiho (poltiho) berejo še neznano krajše besedilo (slikanico); • berejo: <ul style="list-style-type: none"> – bogato ilustrirane pravljice, – pravljice, ki jih že poznajo, – dvo- in tridelne pravljice, tj. take, v katerih se dogajanje dvakrat ali trikrat ponovi;
3.	<ul style="list-style-type: none"> • tiho in poltiho berejo neznano umetnostno besedilo (pravljice in pripovedi); • zbrano in tekoče (z usvojeno tehniko branja) berejo daljša besedila;
<ul style="list-style-type: none"> • ob besedilih spoznavajo in opazujejo razlike med svetom, v katerem živijo, in domišljijjskim svetom v umetnostnem besedilu; 	
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznavajo prvine pravljice: formalni začetek in konec, preteklik, za pravljico značilni pripovedni ton; 	
<ul style="list-style-type: none"> • ob koncu obdobja: <ul style="list-style-type: none"> – prepoznavajo za pravljico značilne književne osebe, čudeže in pravljичno dogajanje, nedoločenost kraja in časa dogajanja; 	
<ul style="list-style-type: none"> – ločujejo pravljico in pripoved (besedilni svet je/ni oblikovan v skladu z zakonitostmi realnega). 	

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Pri izražanju mnenja o umetnostnem besedilu predstavljajo značilnosti te vrste besedila. Po metodi dolgega branja doživijo skupaj vsaj tri besedila vsako leto.</i> 	
2.1 Književna oseba	
<ul style="list-style-type: none"> • razvijajo zmožnost predstavljanja književne osebe, vživljanja vanjo, »poistovetenja« z njo ter privzemanja njene vloge, in sicer: <ol style="list-style-type: none"> 1. • poiščejo podobnosti med književno osebo in seboj, povedo, kako bi ravnali sami, če bi bili v podobnem položaju kot književna oseba; 2. • ugotavljajo, po čem se književna oseba od njih razlikuje (ravljanje, čustva); 3. • vživljajo se v književno osebo, ki je sicer drugačna od njih, a jim je še vedno zelo podobna – predstavljajo podobnosti in razlike ter presegajo naivno identifikacijo s književno osebo; 	
<ul style="list-style-type: none"> • prepoznavajo glavno književno osebo; • prepoznavajo »dobre« in »slabe« književne osebe in povedo, zakaj se jim zdijo take; • dopolnijo podatke o književni osebi iz besedila s podobami iz vsakdanje izkušnje <i>ter domišljjskimi predstavami, ki izvirajo iz poslušanja oz. gledanja drugih umetnostnih del (medbesedilna izkušnost)</i>; • izluščijo tiste motive za ravnanje književnih oseb, ki jih poznajo iz svoje izkušnje; 	
<ul style="list-style-type: none"> • ob koncu obdobja: <ul style="list-style-type: none"> – <i>navajajo motive za ravnanje književne osebe, ki jih poznajo iz izkušenskega sveta,</i> – <i>ločujejo dve skupini motivov za ravnanje književne osebe (»dobra« : »slaba« oseba),</i> – <i>privzemajo zorni kot ene književne osebe;</i> – <i>opišejo, kako si predstavljajo književne osebe, jih primerjajo in nadgrajujejo (upoštevajo podatke iz umetnostnega besedila);</i> – <i>ubesedujejo čustva in razpoloženje književnih oseb, ugotovitve ponazarjajo s podatki iz besedila;</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • narišejo svojo domišljjsko predstavo književne osebe; • domišljjsko predstavo književne osebe izrazijo s kombinacijo risbe in zapisa; • s kombinacijo risbe in zapisa (npr. kot strip) postopoma izražajo motivacijo za ravnanje književnih oseb. 	
2.2 Književni prostor in čas	
<ul style="list-style-type: none"> • razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa tako, da <ul style="list-style-type: none"> • ubesedujejo svojo predstavo književnega prostora v obravnavanem umetnostnem besedilu (risba/zapis) in jo primerjajo s predstavami sošolcev in sošolk; ob ponovnem branju svojo predstavo dopolnjujejo; • <i>domišljjsko predstavo dogajalnega prostora in časa povezujejo s svojimi izkušnjami iz vsakdanjega sveta in iz drugih umetnostnih del (književnost, ilustracija, film, risanka, virtualni svet);</i> 	
<ul style="list-style-type: none"> • ločujejo realni in domišljjski svet, razlikujejo pravljčni in realni dogajalni prostor; 	
<ul style="list-style-type: none"> • ob koncu obdobja: <ul style="list-style-type: none"> – prepoznavajo dva časa: preteklost in sedanost; – dogajalni čas prepoznavajo tudi iz posrednih besedilnih znamenj (npr. iz besed kočija, goldinar); • pri upovedovanju ločujejo dogajanje: <ul style="list-style-type: none"> – v preteklosti (pravljica), – v sedanosti (aktualnost dogajanja). 	
2.3 Dogajanje in tema	

- zaznavajo in doživljajo posamezne dogodke v umetnostnem besedilu kot zaokrožene celote;
- sledijo zaporednemu toku dogodkov in povezujejo dogajanje s svojimi izkušnjami;
- dogodke iz umetnostnega besedila razvrščajo časovno in vzročno-posledično;
- obnavljajo zgodbo tako, da dogajanje prikazujejo s pomočjo sličic/niza sličic oz. s kombinacijo sličic in zapisa;
- upovedujejo temo/*sporočilo* besedila z učiteljevo pomočjo.

2.4 Avtor in pripovedovalec

- razumejo, da avtor besedila ni tisti, ki jim besedilo pripoveduje (npr. učitelj ...);
- *tvorijo govorna besedila z raznimi pripovedovalci (npr. kako bi isto besedilo povedali različno stari ljudje).*

2. GLEDALIŠČE, RISANKA IN FILM

1. Gledališka/lutkovna predstava (tudi kot posnetek)

- prepoznavajo značilnosti glavne književne osebe in drugih pomembnih oseb, zaznavajo in doživljajo dogajalni prostor in druge prvine gledališkega dogodka; ozaveščajo podobnost/različnost gledališkega dogodka in že znane pravljice;
- obnavljajo dogajanje; *sporočilo povezujejo s svojimi izkušnjami (tudi z bralnimi);*
- govorijo o tem, kaj jih je v predstavi pritegnilo/odvrnilo in zakaj;
- sodelujejo v igri vlog.

2. Risanka

- izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje risanke;
- primerjajo svoje razumevanje zgodbe v risanki z razumevanjem sošolcev in sošolk;
- ugotavljajo razlike med risanko, posneto po literarni predlogi, in izvirnim besedilom;
- *spoznavajo osnovne značilnosti medijev.*

3. Film

- *izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje otroškega filma;*
- *ob filmu, posnetem po literarni predlogi, govorijo o podobnostih in razlikah med besedilom in filmom;*
- *spoznavajo razlike med risanko in filmom;*
- *spoznavajo posebnosti medijev.*

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE/INTERPRETATIVNO BRANJE/GOVORJENJE)

1. GOVORJENJE/PISANJE – KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

1.1 Poezija

- ustvarjajo zvoke z jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi;
- ob koncu obdobja tvorijo zvočne nize, prepoznavajo in posnemajo izrazite vzorce iz pesmi, po vzorcu tvorijo onomatopoijo;
- tvorijo izrazita ritmična besedila;
- na začetku obdobja razvijajo občutek za zvočnost jezika tako, da iščejo besede, ki se rimajo;
- tvorijo rimane verze tako, da dopolnjujejo manjkajoče rime na koncu verza;
- ob koncu obdobja skušajo tvoriti enokitične pesmi;
- tvorijo sopomenske nize (nevtralna in zaznamovana raba);
- izmišljajo si nove besede (tudi nesmiselnice), besede daljšajo in krajšajo;

<ul style="list-style-type: none"> • tvorijo nove besede po vzorcu iz besedila; • <i>ob koncu obdobja sestavijo besedilo, v katerega smiselno vključijo nove tvorjenke;</i> • ob koncu obdobja nizajo prilastke ob tematskem jedru in tako razvijajo zmožnost razumevanja besednih zvez; • zapisujejo asociacije ob besedi (tematski besedni asociogram); • <i>ob koncu obdobja likovno oblikujejo besede in tematski besedni asociogram («slikanje z besedami» ipd.).</i> 						
<p>1.2 Proza</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijajo zmožnost vživljanja v književno osebo, »poistovetenja« z njo/privzemanja njene vloge – <i>domišljjski svet ubesedujejo tako, da postavijo sebe za osrednjo književno osebo oz. o književni osebi govorijo in pišejo kot o sebi;</i> 						
<table border="1"> <tr> <td>1.</td> <td>• narišejo književno osebo iz svojega besedila;</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>• izrazijo domišljjsko predstavo književne osebe iz svojega besedila s kombinacijo risbe in zapisa;</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>• kot avtorji besedila razlagajo ravnanje svojih književnih oseb;</td> </tr> </table>	1.	• narišejo književno osebo iz svojega besedila;	2.	• izrazijo domišljjsko predstavo književne osebe iz svojega besedila s kombinacijo risbe in zapisa;	3.	• kot avtorji besedila razlagajo ravnanje svojih književnih oseb;
1.	• narišejo književno osebo iz svojega besedila;					
2.	• izrazijo domišljjsko predstavo književne osebe iz svojega besedila s kombinacijo risbe in zapisa;					
3.	• kot avtorji besedila razlagajo ravnanje svojih književnih oseb;					
<ul style="list-style-type: none"> • razvijajo zmožnost razumevanja in prepoznavanja književnih zvrsti/vrst – pri tvorjenju upoštevajo značilnosti pripovednih vrst, in sicer: <ul style="list-style-type: none"> – tvorijo pravljice in pri tem upoštevajo značilnosti te literarne vrste; – na začetku obdobja »pišejo« pravljice tako, da nizajo sličice, ki upodabljajo dogajanje; – kasneje kombinirajo sliko in besedo (izdelujejo slikanice); – ob koncu obdobja tvorijo narobe pravljice oz. povezujejo več pravljic; – <i>ob koncu obdobja tvorijo pripoved;</i> – naredijo sezname pravljic, ki so jih v otroštvu poslušali/brali njihovi starši in/ali stari starši, ter jih primerjajo z besedili, ki jih poslušajo/berejo sami. 						
<p>1.3 Dramatika</p> <ul style="list-style-type: none"> • dramtizirajo pravljico; <i>izdelajo lutke;</i> • v skupini dramtizirajo pesem ali prozno besedilo; • <i>ob koncu obdobja pišejo dvogovore po vzorcu dramskih prizorov.</i> 						
<p>2. GLASNO INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL</p> <p>Učenci glasno berejo pesmi, prozo in dramtiko:</p> <ul style="list-style-type: none"> • berejo pesmi; s posebno govorico izražajo razpoloženje (doživeto recitirajo in deklamirajo); • pri pripovedovanju/branju pravljic uporabljajo t. i. »pravljični ton«; • pri pripovedovanju/branju pripovedi s posebno govorico označijo osebe; • samostojno in tekoče berejo krajše dramsko besedilo po vlogah; • za dramsko osebo poiščejo primeren glas in ga spreminjajo glede na spreminjajoče se lastnosti oseb; • ob branju krajšega dramskega prizora razlikujejo navedbo osebe od njenega dramskega govora; • v razredu uprizorijo dramsko besedilo – dramtizirajo književno besedilo in ga nadgradijo z gledališkimi izraznimi sredstvi (z igro vlog, izdelavo lutk, nakazovanjem scene, kostumov). 						
<p>3. GOVORNO NASTOPANJE</p> <p>Učenci v 3. razredu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • predstavijo svojo bralno izkušnjo: <ul style="list-style-type: none"> – obnovijo umetnostno besedilo in povedo, zakaj so si izbrali to besedilo; 						

- vživljajo se v književno osebo, ubesedujejo svojo domišljjsko predstavo te osebe, predstavijo njeno razpoloženje in vrednotijo njeno ravnanje;
- izrazijo svoje mnenje o prebranem;
- deklamirajo/recitirajo pesem in predstavijo ustvarjalca/pesniško zbirko ipd.;
- predstavijo svoje (po)ustvarjalno besedilo:
  - predstavijo narobe pravljico, nadaljevanje zgodbe ipd.;
  - preberejo svojo pesem, povedo, zakaj so jo napisali oz. katero književno delo jih je spodbudilo k pisanju te pesmi.

3.2. Drugo obdobje (P4–P5)

3.2.1. Jezikovni pouk

RAZVIJANJE JEZIKOVNE, NARODNE IN DRŽAVLJANSKE ZAVESTI	
4. r.	<p>Učenci opazujejo, primerjajo, prepoznavaajo in poimenujejo oz. opisujejo:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sporazumevalne dejavnosti in razna sredstva za sporazumevanje; – vlogo slovenščine v svojem življenju, okoliščine njene rabe in svoje razmerje do nje; – poimenovalne, izgovorne in pisne podobnosti in razlike med slovenščino in jezikom sekcije;
5. r.	<ul style="list-style-type: none"> – jezike v Republiki Sloveniji ter posebni status slovenščine v Republiki Sloveniji, – položaj slovenščine v Evropski uniji; – poimenovalne in izgovorne razlike med knjižnim in neknjižnim jezikom, ki ga govorijo, ter okoliščine za rabo knjižnega in neknjižnega jezika.
RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI DVOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA	
	<ul style="list-style-type: none"> • poslušajo (in gledajo) posneti pogovor oz. berejo dopis določene vrste (gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil); • <u>pred poslušanjem (in gledanjem) pogovora</u> oz. pred branjem dopisa se pogovarjajo o tem, na kaj bodo pozorni med poslušanjem (in gledanjem) oz. med branjem – tako obnovijo svoje znanje o načelih ustreznega pogovarjanja oz. dopisovanja in o značilni zgradbi pogovora oz. dopisa ter spoznajo merila za vrednotenje dialoških besedil; • <u>po poslušanju (in gledanju) pogovora</u> oz. po branju dopisa: <ul style="list-style-type: none"> – določijo družbeno vlogo sogovorcev oz. pisca in naslovnika, družbeno in čustveno razmerje med njima ter povedo, po čem so to prepoznali; – določijo sogovorca, ki daje pobudo, in njegov namen ter povedo, po čem so to prepoznali, oz. določijo sporazumevalno vlogo pisca dopisa (tj., ali daje pobudo ali se odziva) in njegov namen ter povedo, po čem so to prepoznali, – povzamejo temo in obnovijo pogovor oz. dopis; – predstavijo zgradbene, slogovne in jezikovne značilnosti danega pogovora oz. dopisa; – vrednotijo vpljudnost sogovorcev oz. pisca dopisa ter njuno oz. njegovo upoštevanje načel ustreznega pogovarjanja oz. dopisovanja in značilnosti dane vrste pogovora oz. dopisa ter utemeljijo svoje mnenje; • tvorijo dialoško besedilo (pogovor oz. dopis) določene vrste (gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil); • <u>pred tvorjenjem dialoškega besedila</u> se pogovarjajo o strategijah in načelih ustreznega

pogovarjanja oz. dopisovanja;

- po tvorjenju dialoškega besedila:

- vrednotijo svoje in druge pogovore oz. dopise, utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave;

- vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja oz. dopisovanja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA

- poslušajo (in gledajo) oz. berejo neumetnostno besedilo določene vrste (gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil);

- pred poslušanjem (in gledanjem) oz. branjem besedila se pogovarjajo o tem, čemu poslušamo oz. beremo besedila, kako se pripravimo na poslušanje oz. branje, kaj delamo med njim in kaj po njem ter čemu to delamo;

- po poslušanju (in gledanju) oz. branju besedila:

- določijo sporočevalčev namen in povedo, po čem so ga prepoznali;

- povzamejo temo, podteme in bistvene podatke ter povzetek strukturirajo v obliki miselnega vzorca ali preglednice in obnovijo besedilo;

- vrednotijo zanimivost, verodostojnost in razumljivost besedila ter utemeljijo svoje mnenje;

- ob tistih vrstah besedil, ki jih bodo tudi tvorili, predstavijo njihove zgradbene, slogovne in jezikovne značilnosti;

- poročajo o svoji strategiji poslušanja oz. branja, jo primerjajo s strategijami sošolcev in sošolk ter spoznavajo nove;

- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega poslušanja oz. branja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali;

- tvorijo besedilo določene vrste (gl. poglavje Vsebine, Vrste besedil) – govorno nastopajo oz. pišejo;

- pred govornim nastopom oz. pred pisanjem se pogovarjajo o tem, kako se pripravimo na govorni nastop oz. na pisanje, na kaj moramo paziti med njim in kaj delamo po njem ter čemu to delamo;

- po govornem nastopu oz. po pisanju:

- vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost, zgradbeno ustreznost ter jezikovno ustreznost in pravilnost besedila, ustreznost nebesednih spremljevalcev govorjenja oz. pisanja ter utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave;

- povzamejo temeljna načela uspešnega govornega nastopanja oz. pisanja besedil;

- poročajo o svoji strategiji govornega nastopanja oz. pisanja besedil, jo primerjajo s strategijami sošolcev in sošolk ter spoznavajo nove;

- vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja oz. pisanja besedil in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci razvijajo poimenovalno zmožnost:

- razlagajo dane besede/besedne zveze iz besedila in jih smiselno uporabljajo v svojem besedilu;

- navajajo knjižne besede z nasprotnim, enakim, ožjim in širšim pomenom, iz iste besedne družine;

- ob danem korenu navajajo knjižne besede iz iste besedne družine;

- tvorijo pridevniške izpeljanke iz samostalnikov (za izvor in namembnost) ter

samostalniške izpeljanke iz pridevnikov (za nosilca lastnosti, napravo in abstraktno lastnost);

- razlagajo dane večpomenske besede in njihove pomene ponazarjajo v povedih;
- izogibajo se nepotrebnemu ponavljanju iste besede v besedilu;
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznajo poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravijo; pri tem si po potrebi pomagajo s slovarji v knjižni in elektronski obliki;
- uporabljajo slovarje v knjižni in elektronski obliki.

Učenci razvijajo skladenjsko zmožnost:

- iz niza besed tvorijo povedi;
- dopolnijo nepopolne povedi;
- tvorijo vprašalne povedi;
- pretvarjajo trdilne povedi v nikalne;
- primerjajo stopnjo iste lastnosti bitij ali predmetov (na sliki) ter jo izrazijo z opisno in obrazilno stopnjevanimi pridevniki;
- v povedih odpravljajo kritična mesta v praktičnem obvladanju slovnice (npr. v izražanju spola in števila samostalnikov, v sklanjanju samostalnikov, pridevnikov, osebnih zaimkov in vprašalnih zaimkov kdo/kaj, v rabi vprašalnih zaimkov kdo in kaj ter kakšen in kateri, v stopnjevanju pridevnikov z obrazili, v tvorbi in spreganju glagolskih osebnih oblik, v rabi nedoločnika in namenilnika, v rabi glagolov morati in moči ipd.);
- *o prvotnem govornem dogodku poročajo s premim in z odvisnim govorom ter pretvarjajo premi govor v odvisnega;*
- v zvezi dveh enostavnih povedi prepoznajo časovno/posledično/vzročno/namerno razmerje med povedma in ga izrazijo z veznikom (tako združijo zvezo povedi v dvostavčno poved), časovno in vzročno razmerje pa kasneje izrazijo tudi s predlogom (tako strnejo dvostavčno poved v enostavčno);
- v zvezi dveh povedi prepoznajo ponovljeno besedo in jo po potrebi izpustijo oz. zamenjajo s sopomenko ali z osebnim/kazalnim/oziralnim zaimkom;
- skladajo smiselne zveze povedi in zveze replik;
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznajo skladijske napake in neustreznosti ter jih odpravijo.

Učenci razvijajo pravorečno zmožnost:

- med poslušanjem posnetih ali glasno branih besedil v knjižnem jeziku so pozorni na knjižno izreko besed in povedi ter si jo skušajo zapomniti, nato jo posnemajo, vadijo in utrjujejo;
- vadijo in utrjujejo knjižno izreko zanje kritičnih besed;
- med govornimi nastopi skušajo govoriti čim bolj knjižno in razločno;
- prepoznajo svojo in tujo neknjižno izreko ter besede izgovorijo knjižno;
- v besedah prepoznajo knjižne samoglasnike in utrjujejo njihovo izreko v besedah in povedih;
- primerjajo slovenske knjižne glasove z glasovi v drugih jezikih in predstavijo svoje ugotovitve.

Učenci razvijajo pravopisno zmožnost:

- ob primerih utrjujejo oz. spoznavajo in usvajajo:
  - zapis besed s kritičnimi glasovi (npr. s polglasnikom, z u, z nezvočnikom na koncu ali sredi besede, z w/M na začetku besede, s soglasniškim sklopom lj/nj);
  - zapis predloga in naslednje besede ter izbiro različice predloga z/s in k/h;
  - zapis nikalnice pred glagoli in drugimi besedami;

- deljenje besed;
- zapis glavnih in vrstilnih števnikov do 100 oz. 1000 z besedo in njihov primerjalni zapis s številko;
- rabo velike začetnice v eno- in večbesednih lastnih imenih bitij, zemljepisnih in stvarnih lastnih imenih, v izrazih spoštovanja ter v svojilnih pridevnikih, izpeljanih iz lastnih imen bitij;
- rabo male začetnice v imenih jezikov, dni, mesecev in praznikov, v funkcijskih nazivih ter v vrstnih pridevnikih, izpeljanih iz zemljepisnih lastnih imen;
- rabo končnih ločil (pike, vprašaja, klicaja);
- rabo vejice pri naštevanju in med stavki;
- rabo ločil v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim);
- pri pisanju si po potrebi pomagajo s pravopisnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa uporabljajo urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil;
- besedila pišejo s pisanimi ali tiskanimi črkami, jih členijo na odstavke, upoštevajo pravopisna pravila ter pazijo na čitljivost pisave in estetskost zapisa,
- prepoznajo pravopisne napake v svojih besedilih in v besedilih drugih, jih odpravijo in utemeljijo svoje popravke; pri tem si po potrebi pomagajo s pravopisnimi priročniki;
- primerjajo zapis glasov in besed v slovenščini in drugih evropskih jezikih ter predstavijo svoje ugotovitve.

Učenci razvijajo slogovno zmožnost:

- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznavajo neustrezne (npr. neknjižne) besede in besedne zveze ter jih zamenjajo z ustrežnejšimi (npr. knjižnimi) sopomenkami;
- govorno dejanje izrekajo na razne načine in te uporabljajo v ustreznih okoliščinah;
- vrednotijo vljudnost izrečenega in to po potrebi zamenjajo z vljudnejšo različico;
- sklepajo o okoliščinah nastanka besedila in povedo, iz katerih prvin besedila so jih prepoznali;
- pred tvorjenjem besedila razmišljajo o okoliščinah sporočanja, med tvorjenjem pa izberejo okoliščinam ustrezne jezikovne prvine;
- prepoznajo svoje in tuje slogovne neustreznosti, jih odpravijo in utemeljijo svoje izboljšave.

Učenci sproti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo jezikovno in slogovno zmožnost, vrednotijo to svojo zmožnost in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

4. r.	• v zapisanih besedilih (in v svojem okolju) opazujejo jezikovne pojave, navedene v razdelku Vsebine, Jezikoslovni izrazi), ter dejavno, problemsko in procesno spoznavajo strokovne izraze zanje; te razumejo, uporabljajo in ponazarjajo s primeri iz besedila in s svojimi primeri; • v tistih vrstah besedil, ki jih ne le berejo, temveč tudi tvorijo, opazujejo in prepoznavajo značilno zgradbo ter značilne slogovne in jezikovne prvine. Svoje znanje o zgradbi ter slogovnih in jezikovnih značilnostih dane besedilne vrste nato

	<p>uporabijo in nadgradijo tako, da tvorijo besedilo te vrste;</p> <ul style="list-style-type: none"> • v pogovorih pred sprejemanjem in tvorjenjem besedil spoznavajo: <ul style="list-style-type: none"> – strategije pogovarjanja, dopisovanja, poslušanja, branja, govornega nastopanja in pisanja; – načela uspešnega pogovarjanja in dopisovanja, govornega nastopanja in pisanja ter – merila za vrednotenje besedil.
5. r.	<p>Strategije in načela upoštevajo pri svojem sporazumevanju, merila pa pri vrednotenju svojih in tujih besedil ter tudi pri tvorjenju svojih besedil.</p>

3.2.2. Književni pouk

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM/POSLUŠANJEM/GLEDANJEM UPRIZORITEV UMETNOSTNIH BESEDIL IN Z GOVORJENJEM/PISANJEM O NJIH

1 KNJIŽEVNA BESEDILA

	Učenci:
4. r.	<ul style="list-style-type: none"> • spoznavajo v učnem načrtu predlagana umetnostna besedila oz. druga umetnostna besedila po izbiri učitelja ter učencev; • razvijajo recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil;
5. r.	<ul style="list-style-type: none"> • izrekajo svoje mnenje o umetnostnem besedilu in ga utemeljijo s sklicevanjem nanj; • ločijo umetnostna besedila od neumetnostnih in predstavijo razlike med njimi.

PRVINE KNJIŽEVNEGA BESEDILA (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje in tema/sporočilo, avtor in pripovedovalec)

1. Književna oseba

- razumejo značaj in ravnanje književne osebe, ki doživlja take dogodivščine, kot bi si jih želeli doživljati sami, ter se vživljajo v osebo, ki jim je podobna vsaj v eni konkretni lastnosti;
- ubesedujejo svojo domišljjsko predstavo književnih oseb (po avtorjevem opisu, po neposrednih/*posrednih* signalih, po svojih (medbesedilnih) izkušnjah, po svoji domišljiji);
- ločujejo glavne in stranske književne osebe;
- oblikujejo svoje stališče do ravnanja književnih oseb in *ga utemeljijo*;
- pri književni osebi prepoznajo več značajskih lastnosti (poimenovanih oz. razvitih v nazorno sliko; *upoštevajo tudi ravnanje in govorico književne osebe ter njeno govorjenje o osebi*);
- postopoma zaznavajo tudi tako značajsko lastnost književne osebe, ki se zdi v nasprotju z njeno splošno značajsko oznako (npr. negativno lastnost pri sicer pozitivni osebi);
- *zaznavajo neknjižne jezikovne prvine v besedilu ter jih povezujejo z značajskimi in drugimi lastnostmi književnih oseb; svoje mnenje o tem ponazarjajo z zgledi iz besedila in ga*

primerjajo z mnenji sošolcev in sošolk;

- opazujejo perspektivi glavne in vsaj še ene stranske književne osebe ter ju primerjajo;
- prepoznavajo motive za ravnanje književnih oseb (povedo, zakaj je kdo kaj storil); *svoje mnenje utemeljujejo z zgledi iz besedila.*

2. Književni prostor in čas

- v umetnostnem besedilu najdejo osnovne informacije o prostoru in času dogajanja; povezujejo dogajalni čas in prostor;
- ubesedujejo svojo domišljjsko predstavo dogajalnega prostora in časa (po avtorjevem opisu, po podatkih iz besedila, po subjektivnih izkušnjah, po znanju in predstavah, nastalih ob branju drugih umetnostnih besedil);
- razvijajo zmožnost sledenja dogajanju na več dogajalnih prostorih/časih hkrati.

3. Dogajanje, tema/sporočilo

- sprejemajo in razumejo dogajanje, povezano v trden vzročno-posledični sistem (razen pri fantastičnih besedilih);
- obnovijo/povzamejo dogodke (tvorijo »premico dogajanja«);
- v umetnostnem besedilu prepoznavajo podatke o poteku dogajanja; podatke, potrebne za sklenitev dogajalnega toka, ki jih besedilo ne ponuja;
- z učiteljevo pomočjo določijo, o čem govori umetnostno besedilo/*kaj je sporočilo književnega besedila* – osrednje teme so:

4. otroštvo, besedna igra – nonsens, družina,

5. nenavadna stvarnost, tradicija in izročilo, prijateljstvo,

odraščanje in vrstniki, stvarnost kot pustolovščina/skrivnost, ustvarjalnost;

- naštejejo nekaj umetnostnih besedil na isto temo;
- prepoznavajo značilnosti dogajanja v trivialnem besedilu.

4. Avtor – pripovedovalec

Učenci v 5. razredu:

- ločujejo avtorja umetnostnega besedila od pripovedovalca;
- prepoznajo pripovedovalca, če je v besedilu naveden/poimenovan;
- *ugotavljajo, da avtor in pripovedovalec nista isto tudi v primerih, ko je pripovedovalca možno prepoznati le iz posrednih besedilnih signalov.*

KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

Učenci doživljajo, razumevajo in vrednotijo pesemska, prozna in dramska besedila.

1. Poezija

- zaznavajo ritem pesmi (sprva ob pomoči učitelja) *in ga povezujejo z besedilno stvarnostjo*: prepoznavajo menjavanje ritma zaradi sprememb razpoloženja; doživljajo razliko med hitrim in počasnim ritmom; opazujejo svoje čustvene odzive na menjavo ritma;
- doživljajo zvočnost pesmi ter jo *povezujejo s podobami, ki tvorijo besedilno stvarnost*;
- zaznavajo ponavljanje posameznih glasov;

- zaznavajo rimo in opazujejo pomenska razmerja med rimanimi besedami;
- zaznavajo likovno podobo pesmi, razumejo tudi povezavo med likovnostjo in sporočilnostjo pesmi;
- opazujejo členjenost pesmi – najprej verz in kitico, nato dolžino verza, število in dolžino kitic;
- razvijajo asociativno zmožnost glede na besedilno stvarnost (liriko, pripovedno poezijo, nesmiselnice);
- razlikujejo pomensko podobne besede in njihovo rabo glede na sobesedilo;
- *opazujejo in pojasnijo rabo sopomenk;*
- *ob doživljanju in razumevanju rabe sopomenk ozaveščajo vlogo jezikovnih prvin v umetnostnem besedilu ter razumejo tudi prvine sloga (opisnost, čustvenost);*
- zaznavajo pomanjševalnice;
- *zaznavajo opaznejše primere besedotvorne inovativnosti v pesmi in ugotavljajo njihov učinek v besedilu;*
- zaznavajo in doživljajo rabo nenavadnih besednih zvez, *povezujejo jih s sporočilnostjo besedil;*
- zaznavajo in razumejo preproste primere; ugotavljajo njihov učinek v pesmi;
- v pesmi poiščejo okrasni pridevek in *ugotavljajo, kako pomensko dopolnjuje samostalniško jedro;*

- doživljajo in opazujejo posebnosti besedila: nenavaden besedni red, dolžina povedi, ponavljanje besed/besednih zvez;

- zaznavajo in razumejo stalne besedne zveze *ter prenovitve klišeja;*
- zaznavajo in razumejo poosebitev, na koncu drugega obdobja jo tudi poimenujejo ter ugotavljajo njen učinek;
- povzemajo sporočilnost pesmi *in jo povezujejo z njenim slogom.*

2. Proza

- berejo pravljice, o njih pišejo in/ali pripovedujejo ter jih ločijo od resničnostnih pripovedi;
- prepoznavajo značilnosti ljudskih pravljic (prepovedi, zapovedi in prerokbe, pravljična števila, tipične pravljичne osebe) in njihovo vlogo v književnem dogajanju;
- prepoznavajo značilnosti slovenskih ljudskih pravljic (slovenske pravljичne osebe, pravljичni motivi);
- spoznavajo značilnosti pravljic drugih narodov sveta *in jih primerjajo z značilnostmi slovenskih ljudskih pravljic;*
- spoznavajo klasično avtorsko pravljico;
- prepoznavajo značilnosti (kratke) fantastične pripovedi in to primerjajo z realistično pripovedno prozo;
- prepoznavajo značilnosti realistične kratke pripovedne proze;
- spoznavajo daljšo realistično pripovedno prozo (pustolovsko pripoved, mladinsko detektivko v leposlovni in trivialni različici) in povzemajo njene značilnosti;

- prepoznavajo značilnosti stripa.

Po metodi dolgega branja doživijo skupaj najmanj dve besedili vsako leto (eno fantastično in eno realistično).

3. Dramatika

- improvizirajo (v igri vlog);
- prepoznajo zgradbo dramskega besedila (dejanje/prizor, glavno besedilo oz. govor oseb in stransko besedilo oz. didaskalije – navedba govorečih, druga odrska navodila) in jo opišejo;
- sledijo dogajanju, ločijo glavno književno osebo od drugih književnih oseb (*zaznavajo razmerja med njimi*) ter povzamejo, kaj se ji je zgodilo.

2 GLEDALIŠČE IN FILM

- ozaveščajo značilnosti medijskih predelav/realizacij/aktualizacij književnih besedil oz. prepoznavajo osnovne značilnosti posameznih medijev;
- primerjajo predstavo s književnim besedilom;
- govorno ali pisno izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje gledališke predstave in *filma*.

1. Gledališka/lutkovna predstava (tudi posnetek)

- razumejo dramsko dogajanje;
- ločijo glavne in stranske osebe ter predstavljajo njihove lastnosti in razpoloženje;
- prepoznavajo njene prvine (gledališče, dogajanje, gledalce/gledalke, režiserja/režiserko, igralce/igralke, posamezno vlogo, oder; dejanje/prizor; luč, sceno, kostume, glasbeno opremo; lutke in vrste lutk), predstavijo svoje ugotovitve, jih primerjajo in pojasnjujejo.

2. Film – Učenci doživljajo, razumejo in vrednotijo *trivialni/zabavni in umetniški film*.

3. Primerjava gledališke/filmske uprizoritve s književnim besedilom (izbrani primeri besedil in predstav)

- primerjajo svojo domišljjsko predstavo (književne osebe, prostora, časa) z osebami, sceno in kostumi v predstavi;
- opazujejo in navajajo motive za ravnanje književnih oseb;
- opazujejo in navajajo razlike med enim in drugim medijem.

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE, INTERPRETATIVNO BRANJE, GOVORJENJE)

1. PISANJE

Učenci razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil ter prvin umetnostnega besedila, tako da pišejo (po)ustvarjalna besedila, »strokovna« besedila oz. fragmente besedil, ki vključujejo jezikovne in druge značilne prvine umetnostnih besedil; pri tem upoštevajo značilnosti dane umetnostne zvrsti/vrste.

• Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe razvijajo tako, da:

- pišejo zgodbe – »kaj bi bilo, če bi jaz enkrat ...« (glavna književna oseba ravna v nasprotju z njihovimi pričakovanji);
- pišejo »manjkajoči del zgodbe« – (racionalno) razlago, dopolnitev avtorjeve zgodbe (zamolčani del), upoštevajoč logiko dogajanja/predzgodbe/nadaljevanja zgodbe;
- predstavljajo osebe iz enega umetnostnega besedila v drugega.

<ul style="list-style-type: none"> • Zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa razvijajo tako, da: <ul style="list-style-type: none"> – tvorijo nov domišljjski svet s podobnim dogajalnim prostorom in/ali časom, kot je v umetnostnem besedilu; pišejo zgodbe, ki se dogajajo danes/v preteklosti/v prihodnosti – pri tem izhajajo iz svojega znanja in svojih izkušenj.
<ul style="list-style-type: none"> • Zmožnost razumevanja dogajanja in teme v književnem besedilu razvijajo tako, da: <ul style="list-style-type: none"> – pišejo zgodbo tudi s perspektive tistih književnih oseb, ki jim niso blizu; – pišejo zgodbo vsak s perspektive druge književne osebe; utemeljujejo svoje videnje s primeri iz besedila.
<ul style="list-style-type: none"> • Zmožnost ločevanja avtorja od pripovedovalca razvijajo tako, da: <ul style="list-style-type: none"> – spremenijo pripovedovalca v znanem umetnostnem besedilu (zgodbo pripoveduje glavna književna oseba ali ena od stranskih).
<ul style="list-style-type: none"> • Zmožnost sprejemanja in tvorjenja pesemskih besedil razvijajo tako, da: <ul style="list-style-type: none"> – ustvarjajo zvočno učinkovite/zanimive kombinacije besed (podobnoglasje/onomatopoijo, zvočno slikanje);
<ul style="list-style-type: none"> – ustvarjajo rime, rimane verze;
<ul style="list-style-type: none"> – <i>likovno oblikujejo tematski besedni asociogram/razvrščajo besede po papirju v likovno pesem/posnemajo likovnost »konkretne« pesmi;</i>
<ul style="list-style-type: none"> – nizajo asociacije, prilastke ob opazni besedi (tematskem jedru);
<ul style="list-style-type: none"> – tvorijo sopomenske nize, nenavadne besedne zveze, pomanjševalnice, <i>metafore</i>, primere, besedne zveze z okrasnim pridevkom, – <i>tvorijo krajše besedilo, v katerem posnemajo slog pesmi.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Zmožnost sprejemanja in tvorjenja proznih besedil razvijajo tako, da: <ul style="list-style-type: none"> – pišejo realistične, fantastične in nesmiselne zgodbe; – napišejo dve besedili – pri tem lahko izbirajo med naslednjimi možnostmi oz. najdejo svoje možnosti: <ul style="list-style-type: none"> • spreminjajo umetnostno besedilo – napišejo predzgodbo, nov zaključek, manjkajoče poglavje; • preoblikujejo krajše umetnostno besedilo v strip ali obratno; • pišejo pravljice (formalni začetek in konec pravljice, preteklik, pravljlična števila, zapovedi, prerokbe, pravljlične osebe);
<ul style="list-style-type: none"> • pišejo »značilne slovenske pravljice« (pravljlični motivi, slovenske pravljlične osebe); • pišejo okvirne pravljice (posnemanje sloga, vpletanje prvin kot npr. leteča preproga, duh v steklenici, »sezam«); • pišejo pravljice po vzoru klasičnih avtorskih pravljic, živalske pravljice, pravljice, v katerih so glavni junaki čudežna bitja, in pravljice, v katerih oživijo predmeti, narobe pravljice, kombinacije dveh pravljic, predzgodbe/nadaljevanje pravljic; • pišejo (kratke) fantastične pripovedi (<i>dogajanje na dveh ravninah: realni in fantastični, prehajanje iz realne v fantastično ravnino je mogoče razložiti z razlogi, ki veljajo v realnem svetu, v fantastičnem svetu veljajo zakoni otrokovih želja, pripoved se zaključi z vrnitvijo v realni svet</i>); • pišejo realistične zgodbe, v katerih veljajo zakonitosti realnega sveta in je dogajanje povezano v trden vzročno-posledični sistem;

• proti koncu drugega obdobja pišejo zgodbe, v katerih se glavne osebe – otroci zapletajo v nevsakdanje dogodivščine ter rešujejo probleme, pri katerih so odrasli odpovedali;

• *obiščejo starejše sorodnike v Sloveniji (ali z njimi vzpostavijo stik na daljavo) in zapišejo njihove resnične zgodbe iz preteklosti ali pravljice, ki so jih poslušali v otroštvu;*

• pišejo realistične pripovedi s tematiko iz vsakdanjega življenja, pustolovska/kriminalna besedila (v skupinah ali kot podajanko).

• **Zmožnost sprejemanja in tvorjenja dramskih besedil razvijajo tako, da:**

- pišejo dramske prizore;
- dramatizirajo krajše prozno besedilo;

2. INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNEGA BESEDILA

Učenci razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil z glasnim branjem in pri tem zvočno (so)oblikujejo besedilno stvarnost:

- razločno in doživeto glasno berejo/recitirajo/deklamirajo pesemska besedila (upoštevajo hitrost, register, intonacijo, barvo, členitev besedila s premori);
- razločno in interpretativno glasno berejo prozna besedila (upoštevajo zvočne prvine govora);
- po vlogah glasno berejo dramska besedila, razčlenjena na več prizorov,
  - pri tem nebesedno izražajo spremembe razpoloženja oseb in govorijo čim bolj naravno (v skladu z dogajanjem in okoliščinami dogajanja);
  - v igri vlog improvizirajo dramske fragmente (dialoge);
  - v razrednem gledališču uprizorijo odlomek/krajše dramsko delo/*lastno dramtizacijo proze/odrsko postavitev mladinske gledališke igre po skupinah.*

3. GOVORNO NASTOPANJE

Učenci razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil tako, da se »strokovno« in/ali (po)ustvarjalno govorno odzivajo na umetnostna besedila.

V vsakem razredu pripravijo en govorni nastop – izbirajo med ponujenimi možnostmi, se odločijo za povezavo z domačim branjem ali temo izberejo samostojno.

Med govornim nastopom govorijo prosto, čim bolj zborna in naravno ter upoštevajo jezikovno ustreznost in pravilnost; pazijo tudi na ustrezno rabo zvočnih in vidnih spremljevalcev govorjenja. Na koncu pojasnijo svojo izbiro teme govornega nastopa.

Učenec:

- **v »književnostrokovnem« govornem nastopu predstavi svoje razumevanje deloma že obravnavanega umetnostnega besedila, npr.:**
  - predstavi celo besedilo (na podlagi v šoli obravnavanega odlomka): umesti odlomek v kontekst, poda zvrstno/vrstno oznako dela, predstavi književne osebe in dogajanje, vrednoti prepričljivost in medbesedilnost (*npr. Moja najljubša knjiga*) ipd.;
  - predstavi avtorja in našteje njegova dela, eno njegovo delo predstavi podrobneje;
- **v poustvarjalnem govornem nastopu predstavi svoje razumevanje v šoli še neobravnavanega umetnostnega besedila, npr.:**
  - recitira/deklamira pesem, navede nekaj pesmi na isto temo, predstavi najbolj opazne pesniške izrazne prvine in njihovo vlogo v pesmi;

- predstavi svojo pravljico/svojo predzgodbo/svoje nadaljevanje pravljice/svojo narobe pravljico;
- primerja pravljici (temo, književne osebe, dogajanje, kraj in čas dogajanja, značilnosti);
- predstavi prozno besedilo, v katerem je dogajanje razpeto med realni in domišljjski svet;
- predstavi realistično zgodbo/nesmiselno zgodbo;

uprizori odlomek iz dramskega dela/krajše dramsko delo/dramatizirano prozo (individualno ali skupinsko).

4. VSEBINE / CONTENTS

A) Predšolska stopnja

Vsebine pouka so zapisane združeno s cilji pouka slovenščine v predšolskem obdobju (Glej poglavje 3 OPERATIVNI CILJI / *LEARNING OBJECTIVES*, A) Predšolska stopnja.).

B) Primarna stopnja

Vsebine v učnem načrtu so obvezne in izbirne. Izbirne vsebine so zapisane s poševnim tiskom, učitelj pa jih obravnava glede na stopnjo razvitosti učenčevih zmožnosti in razpoložljiv časovni okvir (oz. jih lahko združi, prerazporedi ali v celoti izpusti).

4.1. Prvo obdobje (P1–P3)

4.1.1. Jezikovni pouk

Vrste besedil		
1. r.	2. r.	3. r.
<u>Vrste pogovorov:</u> – osebni in telefonski (samo zvočni ali tudi vidni) neuradni/neformalni pogovor (npr. med prijateljema oz. prijateljicama, sorodnikoma oz. sorodnicama) in uradni/formalni pogovor (med učencem in učiteljem, otrokom in odraslim neznancem);		
<u>Vrste posnetih besedil (za poslušanje in gledanje):</u> – pripoved o življenju <i>vrstnika/znane osebe</i> ; – novica o <i>aktualnem/zanimivem</i> dogodku; – preprosti opisi, povezani s temami spoznavanja okolja (npr. <i>opis osebe, živali, predmeta, prostora/zgradbe</i>).		
<u>Vrste besedil za govorno nastopanje:</u> – pripoved o tem, kar so <i>doživeli/videli/slišali</i> ; – predstavitev svojih načrtov za <i>dani dan/konec tedna/počitnice</i> ; – opis <i>sebe/druge osebe, predmeta/igračke, živali, prostora/zgradbe</i> .		
<u>Vrste besedil za branje:</u> – navadni ali elektronski neuradni/neformalni dopis (npr. <i>pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo</i>) za prijatelja oz. prijateljico, sorodnika oz. sorodnico; – seznam (npr. <i>urnik, kazalo</i>); – novica o <i>aktualnem/zanimivem</i> dogodku;		

– preprosti opisi, povezani s temami spoznavanja okolja (npr. *opis osebe, živali, predmeta, prostora/zgradbe*).

Vrste besedil za pisanje:

– vezana besedila (npr. *narek, prepis, nadaljevanje prebranega besedila, pripoved ob neurejenem nizu slik*);

– besedila o tem, kar so *doživeli, videli ali slišali*;

– besedila tiste vrste, ki so jo pred tem že prebrali, tj.: navadni ali elektronski neuradni/neformalni dopis (npr. *pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo*) za prijatelja, sorodnika;

– opisi (npr. *opis osebe, živali, prostora/zgradbe*).

Jezikoslovni izrazi

1. r. Učenci razumejo in uporabljajo naslednje jezikoslovne izraze:

– besedni in nebesedni jezik,

– prvi jezik, tuji jezik,

2. r. – besedilo, poved, beseda, zlog, glas, črka,

– velika in mala začetnica,

– pika, vprašaj, klicaj,

– pripovedna, vprašalna, vzklična poved,

3. r. – pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo,

– opis.

4.1.2. Književni pouk

Učenci ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil pridobivajo tudi literarnovedno znanje.

1. Razumejo in uporabljajo naslednje izraze:

1. – pesem, pravljica,
– naslov,
– pesnik, pesnica, pisatelj, pisateljica,
– ilustrator, ilustratorka,
2. – slikanica, strip,
– rima,
– kitica,
– igravec, igralka,
3. – oder, igra (lutkovna),
– odlomek,
– pripoved,
– književna oseba,
– književno dogajanje.

2. Spoznajo dela naslednjih avtorjev mladinske književnosti:

Nika Grafenauerja, Otona Župančiča, Toneta Pavčka, Srečka Kosovela, Kajetana Koviča (poezijo in/ali prozo), Ele Peroci, Svetlane Makarovič, Lile Prap.

Poleg teh spoznajo: – vsaj še enega sodobnega avtorja po izbiri učitelja ter učencev (npr. Ferija Lainščka, Anjo Štefan, Primoža Suhodolčana, Petra Svetino),

– vsaj eno celovito kakovostno slikanico na posamezni razred,

– slovenske ljudske pesmi in pravljice ter pravljice drugih narodov (npr. pravljice bratov Grimm (v prevodu v SJ)),

– vsaj eno kakovostno dramsko besedilo (lahko tudi kot predstavo).

4.2. Drugo obdobje (P4–P5)

4.2.1. Jezikovni pouk

Vrste besedil za razvijanje zmožnosti dvosmernega sporazumevanja:		
– osebni in telefonski (samo zvočni ali tudi vidni) neuradni/neformalni pogovor (med prijateljskoma oz. prijateljicama, sorodnikoma oz. sorodnicama) in uradni/formalni pogovor (med stranko in uradno osebo -- ta je npr. ravnatelj oz. ravnateljica, knjižničar oz. knjižničarka);		
– navadni ali elektronski neuradni/neformalni dopis (npr. <i>vabilo, prošnja, zahvala, opravičilo, obvestilo</i>) za prijatelja oz. prijateljico, sorodnika oz. sorodnico;		
– elektronski uradni/formalni dopis (npr. <i>vabilo, prošnja, zahvala, opravičilo, obvestilo</i>) učenca za učitelja in obratno.		
Vrste besedil za razvijanje zmožnosti enosmernega sporazumevanja:		
<u>Vrste besedil za sprejemanje (tj. za branje in poslušanje besedil iz raznih medijev):</u>		
4. r.	5. r.	
aktualna ali zanimiva novica, opis osebe, opis živali, opis poklica,	obnova besedila, opis predmeta, oglasno besedilo, <i>definicija pojma,</i>	opis kraja, navodilo za delo,
– seznam (<i>urnik/kazalo/cenik/jedilni list/vozni red/TV-spored</i> ipd.),*		
– obrazec (<i>vprašalnik o osebnih podatkih/anketni list/naročilnica/prijavnica</i> ipd.).*		
(* V vsakem razredu obravnavajo eno tako besedilo.)		
<u>Vrste besedil za tvorjenje (tj. za govorno nastopanje in pisanje):</u>		
4. r.	5. r.	
opis osebe, opis živali, <i>opis poklica,</i>	obnova besedila, opis predmeta, <i>definicija pojma,</i>	opis kraja, navodilo za delo,
– pripoved o tem, kar so <i>doživeli, videli ali slišali.</i>		

Učenci razumejo, uporabljajo in ponazarjajo naslednje jezikoslovne izraze (poleg tistih iz 1. obdobja):	
4.	– državni jezik, – knjižni in neknjižni jezik, – enopomenka, večpomenka, – sopomenka, protipomenka, nadpomenka, podpomenka, – vejica,

	<ul style="list-style-type: none"> – trdilna, nikalna poved, – odstavek, – lastno ime, splošno ime, – lastno ime bitja, zemljepisno lastno ime, stvarno lastno ime, – odstavek, uvod, jedro, zaključek, – sporazumevanje, sporočevalec/sporočevalka, naslovnik/naslovnica, sogovorec/sogovorka, pisec, – neuradni in uradni pogovor/dopis, – prošnja, zahvala, opravičilo, obvestilo, – pripoved;
5.	<ul style="list-style-type: none"> – uradni jezik, – samoglasnik, soglasnik, – besedna družina, koren, – samostalnik; spol: moški, ženski, srednji; število: ednina, dvojina, množina; edninski samostalnik, množinski samostalnik, – pridevnik; lastnostni, vrstni, svojilni, – oglasno besedilo, <i>definicija pojma</i>, <i>obnova</i>;
	<ul style="list-style-type: none"> – osnova, končnica, – sklon; imenovalnik, roditelj, dajalnik, tožilnik, mestnik, orodnik, – osebni zaimke; oseba: prva, druga, tretja, – glagol; časovna oblika: sedanjik, preteklik, prihodnjik; neosebna oblika: nedoločnik, namenilnik, – prislov; krajevni, časovni, načinovni, – števniki; glavni, vrstilni, – <i>premi govor</i>, <i>odvisni govor</i>; <i>dobesedni navedek</i>, <i>spremni stavek</i>, – <i>krajšava</i>, – navodilo za delo.

4.2.2. Književni pouk

Učenci ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil pridobivajo tudi literarnovedno znanje.

1 Razumejo in uporabljajo (*ter definirajo*) naslednje strokovne izraze:

4.	<ul style="list-style-type: none"> – ljudsko književno besedilo, – avtorsko književno besedilo, – zvočno slikanje, – ljudska pravljica, – gledališče, – recitacija, deklamacija;
5.	<ul style="list-style-type: none"> – književna oseba (glavna, stranska), – dogajalni/književni prostor, – dogajalni/književni čas, – verz, – ljudska in klasična avtorska pravljica,

	<ul style="list-style-type: none"> – dejanje, prizor, – režiser, scena, kostumi;
	<ul style="list-style-type: none"> – književne zvrsti: pripovedništvo, pesništvo, dramatika, – ponavljanje, – poosebitev/poosebljenje, – fantastična pripoved, realistična pripoved (pustolovska zgodba, detektivka, kriminalka),
2. Spoznavajo dela naslednjih avtorjev mladinske književnosti:	
4.	Polonce Kovač, Jožeta Snoja, <i>Astrid Lindgren</i> (v prevodu v SJ);
5.	Milana Dekleve, Bine Štampe Žmavc, Leopolda Suhodolčana, <i>Roalda Dahla</i> (v prevodu v SJ);
	Borisa A. Novaka, Daneta Zajca, <i>Hansa Christiana Andersena</i> (v prevodu v SJ).
Poleg teh v vsakem razredu spoznajo vsaj eno besedilo iz ljudskega slovstva in še enega sodobnega avtorja po izbiri učitelja ter učencev.	

5. OCENJEVANJE / ASSESSMENT

A) Predšolska stopnja

Vrednotenje zmožnosti: Vrednotenje je na predšolski stopnji evropskih šol stalen proces, ki vključuje učitelja, otroka in starše. Cilj vrednotenja ni primerjati otroke med seboj, ampak spremljati otrokov individualni razvoj pri slovenščini, tj. preverjati razvijanje/razvoj sporazumevalne zmožnosti. Učitelj pri pouku slovenščine kot prvega jezika na predšolski stopnji lahko uporablja portfolio kot orodje za spremljanje.

Pričakovani vsebinski minimum portfolia pri slovenščini kot prvem jeziku ob koncu vsakega šolskega leta:

Jaz in svet
Primer ilustracije poslušane/«prebranega» besedila in samovrednotenje
Primer govorjenja in samovrednotenje
Primer »branja« in samovrednotenje
»Pisni« izdelek in samovrednotenje
Ostalo po učenčevi izbiri
Drugo
Jaz (predstavitev)
Moja družina, dom, prosti čas, katere jezike razumem in govorim itd.
Moji cilji pri pouku slovenščine v tem šolskem letu
Izdelek, na katerega sem letos najbolj ponosen.
Kaj bi o sebi najraje povedal učitelju, ki me bo učil slovenščino naslednje leto?

B) Primarna stopnja

Učitelj naj najprej preveri učenčevo predznanje, nato naj učenca vodi in ugotavlja, kako dobro ob določenih vsebinah dosega cilje. Učencu naj daje povratne informacije, spodbuja naj samovrednotenje, pomaga naj mu načrtovati delo in naj razvija zmožnost učenja učenja. Učitelj naj preverja učenčevo doseganje ciljev med usvajanjem novih ciljev in vsebin ter po zaključenem učnem sklopu in pred ocenjevanjem. Učenca naj navaja, da prevzame aktivno vlogo v svojem učenju. Cilji oz. nameni naj bodo jasni, vidni, in če je le mogoče, oblikovani skupaj z učencem. Učitelj naj predstavi merila/kriterije za doseganje ciljev, po katerih učenec kontinuirano spremlja svoj napredek z različnimi orodji (samovrednotenje, vrstniško vrednotenje, učiteljeva povratna informacija ...). Poučevanje je tesno povezano s preverjanjem in ocenjevanjem znanja, saj učitelj ocenjuje tisto, kar je učenec usvojil v procesu učenja in poučevanja. Učenec mora poznati merila ocenjevanja. Učitelj naj ocenjuje doseganje ciljev oz. učenčev napredek glede na opredeljene cilje in vsebine učnega načrta. Preverjanje in ocenjevanje je ustno in pisno, npr. branje umetnostnih in neumetnostnih besedil, pisni izdelki, ustni odgovori, govorni nastopi in druge oblike.

Zato, da bi v Evropski šoli dosežke učencev ocenjevali bolj usklajeno, je odbor inšpektorjev primarne stopnje evropskih šol pripravil splošne opisnike dosežkov ob koncu 5. razreda za vse J1 (gl. poglavje 5.1 Opisniki dosežkov za vse J1 – 5. r.).

Jezikovni pouk

Učitelj naj ugotavlja in vrednoti, v kolikšni meri učenci dosegajo cilje pri jezikovnem pouku, torej preverja in ocenjuje učenčevo sporazumevalno zmožnost. Skladno s cilji in z vsebinami v učnem načrtu naj preverja in ocenjuje učenčevo zmožnost pogovarjanja, dopisovanja, poslušanja, govornega nastopanja, branja in pisanja tistih besedilnih vrst, ki so določene z učnim načrtom. Ob različnih besedilih naj vrednoti učenčevo poimenovalno, skladijsko, pravopisno oz. pravorečno in slogovno zmožnost. Ločeno od besedil dodatno vrednoti strnjeno poznavanje temeljnih jezikovnosistemskih zakonitosti, zaokroženih v smiselno celoto.

Književni pouk

Pri književnem pouku naj učenec ves čas razvija svojo recepcijsko zmožnost, zato morata tako učitelj kot tudi učenec v procesu pouka z raznimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti. Ob tem naj skupaj ugotavljata učenčev napredek in načrtujeta nadaljnje delo.

Učitelj naj preverja in ocenjuje učenčevo zmožnost poslušanja/branja oz. recepcije umetnostnega besedila tako, da vrednoti učenčeve odgovore, s katerimi ta, v skladu s cilji in vsebinami v učnem načrtu, dokazuje zmožnost samostojnega razumevanja, vrednotenja umetnostnega besedila in medbesedilnega primerjanja umetnostnih besedil. Učitelj naj vrednoti učenčevo (po)ustvarjanje ob umetnostnem besedilu tako, da vrednoti izbrano (po skupni izbiri učitelja in učenca) učenčevo zapisano besedilo, interpretativno branje in govorni nastop glede na cilje v učnem načrtu.

5.1 Opisniki dosežkov za SLO J1 – 5. r. / Attainment descriptors for SLO L1 at P5

Višja raven vedno vključuje tudi zmožnosti/dosežke, opisane na nižjih ravneh.

RAVNI	+	++	+++	++++	+++++
	Učni cilji še niso doseženi.	Nekaj učnih ciljev je delno doseženih.	Učni cilji so delno doseženi.	Učni cilji so doseženi v veliki meri.	Učni cilji so doseženi v celoti.
UČNA PODROČJA	Učenec ...	Učenec ...	Učenec ...	Učenec ...	Učenec ...
Poslušanje in razumevanje	<p>a) ne kaže zanimanja za poslušanje besedil, poslušša samo ob učiteljevi vzpodbudi;</p> <p>b) razume samo kratka, vsebinsko, slogovno, skladenjsko in besedno zelo preprosta besedila; za razumevanje mora besedilo poslušati večkrat;</p> <p>c) besedila ne obnovi, temveč samo odgovori na nekaj splošnih učiteljevih vprašanj o njem.</p>	<p>a) ne poslušša zbrano in pozorno, potrebuje precej učiteljevega usmerjanja;</p> <p>b) razume samo kratka, vsebinsko, slogovno, skladenjsko in besedno precej preprosta besedila; za razumevanje mora besedilo poslušati večkrat;</p> <p>c) ob učiteljevih vprašanjih prve taksonomske ravni tvori obnovo besedila;</p> <p>č) izrazi svoje mnenje o besedilu.</p>	<p>a) poslušša precej zbrano in pozorno, potrebuje malo učiteljevega usmerjanja;</p> <p>b) razume daljša, skladenjsko precej preprosta besedila; za razumevanje mora besedilo poslušati vsaj dvakrat;</p> <p>c) ob učiteljevih vprašanjih prve in druge taksonomske ravni tvori obnovo besedila;</p> <p>č) izrazi svoje mnenje o besedilu.</p>	<p>a) večinoma poslušša zbrano in pozorno;</p> <p>b) razume daljša, vsebinsko in skladenjsko zahtevnejša besedila; za razumevanje mora besedilo poslušati dvakrat;</p> <p>c) umetnostno besedilo obnovi in interpretira;</p> <p>č) v neumetnostnem besedilu loči dejstva od mnenj;</p> <p>d) s pomočjo učitelja izdelava strukturirani povzetek neumetnostnega</p>	<p>a) poslušša zbrano in pozorno, med poslušanjem razvršča podatke in si dela zapiske;</p> <p>b) razume daljša, slogovno, vsebinsko in skladenjsko zahtevnejša besedila, tudi s prikritim sporočevalčevim namenom;</p> <p>c) interpretira in aktualizira umetnostno besedilo;</p> <p>č) v neumetnostnem besedilu loči dejstva od mnenj, prepozna propagandne prvine;</p>

				<p>besedila in ga pretvori v obnovo;</p> <p>e) izrazi svoje mnenje o besedilu in ga utemelji.</p>	<p>d) samostojno izdela strukturirani povzetek neumetnostnega besedila in ga pretvori v obnovo;</p> <p>e) izrazi svoje mnenje o besedilu in ga utemelji;</p> <p>f) samostojno išče informacije v raznih virih, jih primerja, vrednoti in uporabi.</p>
Govorjenje	<p>a) se izogiba pogovoru – ne začne pogovora, spremlja ga s težavami in brez zanimanja, na sogovorčeve pobude se večinoma odziva neustrezno;</p> <p>b) govorno nastopa samo ob veliki učiteljevi vzpodbudi – besedilo bere počasi, zatikajoče in z napakami, nebesedna govornica ni ustrezna;</p>	<p>a) ne začne pogovora, na sogovorčeve pobude se odziva s kratkimi odzivi, ki so pogosto neustrezni;</p> <p>b) s težavo govorno nastopa – besedilo bere ali brezvoljno govori na pamet, nebesedna govornica ni ustrezna;</p> <p>c) besedilo govornega nastopa je kratko, precej preprosto in pomanjkljivo;</p>	<p>a) izreka razumljive pobude (vprašanja/ pozive/mnenja) in se smiselno odziva na sogovorčeve pobude;</p> <p>upoštevata osnovna načela vljudnega pogovarjanja;</p> <p>b) govorno nastopa ob ponazorilu, govori večinoma prosto, precej nesproščeno, zatikajoče in precej neknjižno, nebesedna</p>	<p>a) izreka razumljive pobude ter se smiselno in vljudno odziva na sogovorčeve replike, utemeljuje svoje mnenje, vrednoti sogovorčevo mnenje, ga primerja in usklajuje s svojim, sklepa kompromise;</p> <p>upoštevata načela vljudnega/spoštljivega pogovarjanja;</p> <p>b) govorno nastopa ob ponazorilu, govori</p>	<p>a) se pogovarja sproščeno, smiselno in vljudno;</p> <p>izbere okoliščinam ustrezno jezikovno zvrst in ustrezne izraze;</p> <p>b) govorno nastopa ob ponazorilu, govori prosto, sproščeno in knjižno, z ustrezno nebesedno govornico;</p>

	<p>c) besedilo govornega nastopa je zelo kratko, zelo preprosto in zelo pomanjkljivo;</p> <p>č) v igri vlog nastopa v obrobni vlogah zelo kratkim preprostim besedilom.</p>	<p>č) v igri vlog nastopa v obrobni vlogah s kratkim preprostim besedilom.</p>	<p>govorica je deloma ustrezna;</p> <p>c) besedilo govornega nastopa je ustrezno dolgo in nekoliko pomanjkljivo;</p> <p>č) v igri vlog nastopa v raznih vlogah, te odigra ob pomoči drugih.</p>	<p>prosto, deloma nesproščeno in večinoma knjižno, z ustrezno nebesedno govornico;</p> <p>c) besedilo govornega nastopa je ustrezno dolgo ter precej ustrezno;</p> <p>č) v igri vlog nastopa v raznih vlogah in se ustrezno izraža.</p>	<p>c) besedilo govornega nastopa je ustrezno dolgo ter zgradbeno, slogovno, vsebinsko in jezikovno popolnoma ustrezno;</p> <p>č) v igri vlog nastopa v raznih vlogah, improvizira z raziskovanjem raznih situacij in perspektiv, se ustrezno izraža besedno in nebesedno.</p>
Branje in razumevanje	<p>a) se izogiba branju -- bere samo ob učiteljevi vzpodbudi;</p> <p>b) glasno bere počasi, zatikajoče, s precej napakami in brez prvin stavčne fonetike;</p> <p>c) razume samo kratka, vsebinsko, slogovno, skladenjsko in besedno zelo preprosta besedila; za razumevanje mora besedilo prebrati večkrat;</p>	<p>a) kaže malo zanimanja za branje, potrebuje precej učiteljeve vzpodbude;</p> <p>b) glasno bere počasi, precej tekoče, z malo napakami in z ustrezno končno intonacijo;</p> <p>c) razume samo kratka, vsebinsko, slogovno, skladenjsko in besedno precej preprosta besedila; za razumevanje mora besedilo prebrati večkrat;</p>	<p>a) večinoma kaže zanimanje za branje, potrebuje malo učiteljeve vzpodbude;</p> <p>b) glasno bere precej tekoče, z ustrezno hitrostjo in stavčno intonacijo ter z ustreznimi premori;</p> <p>c) razume daljša, skladenjsko precej preprosta besedila; za razumevanje mora</p>	<p>a) kaže precej zanimanja za branje;</p> <p>b) glasno bere tekoče, z ustrezno hitrostjo in stavčno intonacijo ter z ustreznimi premori in poudarki;</p> <p>c) razume daljša, vsebinsko in skladenjsko zahtevnejša besedila; za razumevanje mora besedilo prebrati dvakrat;</p>	<p>a) pozna razne načine branja ter večinoma izbere svojemu namenu in danemu besedilu ustrezen način;</p> <p>b) glasno bere tekoče, z ustrezno hitrostjo in stavčno intonacijo ter z ustreznimi premori, poudarki in registrom;</p>

	<p>č) besedila ne obnovi, temveč samo odgovori na nekaj splošnih učiteljevih vprašanj o njem;</p> <p>d) se ne znajde v besedilu – ne najde zaželenih podatkov.</p>	<p>č) ob učiteljevih vprašanjih prve taksonomske ravni tvori obnovo besedila;</p> <p>d) izrazi svoje mnenje o besedilu;</p> <p>e) določi, ali je besedilo umetnostno ali ne, in utemelji svoje mnenje;</p> <p>f) se deloma znajde v besedilu – najde le nekaj zaželenih podatkov.</p>	<p>besedilo prebrati vsaj dvakrat;</p> <p>č) ob učiteljevih vprašanjih prve in druge taksonomske ravni tvori obnovo besedila;</p> <p>d) prepozna umetnostno besedilo in v obnovi upošteva njegove razločevalne lastnosti;</p> <p>e) izrazi svoje mnenje o besedilu;</p> <p>f) se v besedilu znajde precej dobro – najde večino zaželenih podatkov.</p>	<p>č) obnovi in interpretira umetnostno besedilo;</p> <p>d) določi osnovne okoliščine nastanka neumetnostnega besedila;</p> <p>e) v neumetnostnem besedilu loči dejstva od mnenj;</p> <p>f) z učiteljevo pomočjo izdela strukturirani povzetek neumetnostnega besedila in ga pretvori v obnovo;</p> <p>g) izrazi svoje mnenje o besedilu in ga utemelji.</p>	<p>c) razume daljša, slogovno, vsebinsko in skladenjsko zahtevnejša besedila, tudi s prikritim sporočevalčevim namenom;</p> <p>č) razume besedilo že med prvim branjem; med njim razvršča podatke in si pomembnejše zaznamuje/izpiše;</p> <p>d) interpretira in aktualizira umetnostno besedilo;</p> <p>e) določi okoliščine nastanka neumetnostnega besedila in sporočevalčev namen;</p> <p>f) v neumetnostnem besedilu loči dejstva od piščevih doživetij/mnenj, prepozna propagandne prvine;</p>
--	--	---	--	--	---

					<p>g) samostojno izdela strukturirani povzetek neumetnostnega besedila in ga pretvori v obnovo;</p> <p>h) izrazi svoje mnenje o besedilu in ga utemelji;</p> <p>i) samostojno išče informacije v raznih pisnih virih, jih primerja, vrednoti in uporabi.</p>
Pisanje	<p>a) piše nečitljivo, rokopisna besedila niso urejena; med pisanjem na elektronske naprave večinoma uporablja črkovalnik in urejevalnik;</p> <p>b) se izogiba pisanju besedil -- piše samo ob učiteljevem vzpodbujanju, vodenju in usmerjanju;</p>	<p>a) piše precej nečitljivo, rokopisna besedila niso urejena; med pisanjem na elektronske naprave pogosto uporablja črkovalnik in urejevalnik;</p> <p>b) potrebuje jasna in nazorna navodila za tvorjenje besedila;</p> <p>c) tvori precej preprosta in pomanjkljiva besedila;</p> <p>č) v svojih besedilih ne prepozna pomanjkljivosti,</p>	<p>a) piše čitljivo, rokopisna besedila so delno urejena; med pisanjem na elektronske naprave občasno uporablja črkovalnik in urejevalnik;</p> <p>b) izdela preprost osnutek besedila;</p> <p>c) tvori precej pomanjkljiva besedila;</p>	<p>a) piše čitljivo, rokopisna besedila so precej urejena; med pisanjem na elektronske naprave precej samostojno uporablja razna informacijska orodja;</p> <p>b) z učiteljevo pomočjo izdela strukturirani osnutek besedila;</p> <p>c) tvori precej ustrezna besedila;</p>	<p>a) piše čitljivo, rokopisna besedila so urejena; med pisanjem na elektronske naprave popolnoma samostojno uporablja razna informacijska orodja;</p> <p>b) obvlada razne tehnike strukturiranih osnutkov besedila in izbere ustrezno;</p>

	<p>c) tvori zelo preprosta in pomanjkljiva besedila;</p> <p>č) v svojih besedilih ne prepozna pomanjkljivosti ter jih tudi ne želi/zna odpraviti.</p>	<p>temveč sledi opozorilom učitelja in jih odpravlja z njegovo/njeno pomočjo.</p>	<p>č) z učiteljevo pomočjo presoja svoja besedila, zaznamuje pomanjkljivosti in jih odpravlja.</p>	<p>č) samostojno presoja razumljivost in jezikovno ustreznost svojih besedil ter odpravlja te pomanjkljivosti; pri presojanju zgradbene in slogovne ustreznosti ter pri odpravljanju teh pomanjkljivosti pa potrebuje učiteljevo pomoč.</p>	<p>c) tvori popolnoma ustrežna besedila;</p> <p>č) samostojno presoja razumljivost in ustreznost svojih besedil ter odpravlja pomanjkljivosti; sodeluje tudi pri izboljšavi besedil drugih piscev.</p>
Jezikovna zmožnost	<p>a) razume in ustrezno uporablja malo knjižnih besed;</p> <p>b) ne razume skladenjsko preprostih povedi; tvori pomensko in slovnično zelo pomanjkljive preproste povedi;</p> <p>c) ne obvlada knjižne izreke;</p> <p>č) ne obvlada temeljnih pravopisnih pravil;</p>	<p>a) razume in ustrezno uporablja nekaj knjižnih besed;</p> <p>b) razume nekaj skladenjsko preprostih povedi; tvori pomensko in slovnično precej pomanjkljive preproste povedi;</p> <p>c) zelo pomanjkljivo obvlada knjižno izreko;</p> <p>č) obvlada malo temeljnih pravopisnih pravil;</p>	<p>a) razume in ustrezno uporablja precej knjižnih besed;</p> <p>b) razume večino skladenjsko preprostih povedi;</p> <p>tvori pomensko in slovnično ustrezne preproste povedi;</p> <p>c) delno obvlada knjižno izreko;</p> <p>č) obvlada nekaj temeljnih pravopisnih pravil;</p>	<p>a) razume in ustrezno uporablja večino knjižnih besed;</p> <p>b) razume večino skladenjsko zahtevnejših povedi; tvori pomensko in slovnično pomanjkljive zahtevnejše povedi;</p> <p>c) dobro obvlada knjižno izreko;</p> <p>č) obvlada precej temeljnih pravopisnih pravil;</p>	<p>a) razume in ustrezno uporablja knjižne besede in frazeme pa tudi njihove sopomenke, protipomenke ...;</p> <p>b) razume skladenjsko zahtevnejše povedi; tvori pomensko in slovnično ustrezne zahtevnejše povedi;</p> <p>c) zelo dobro obvlada knjižno izreko;</p>

	d) ne kaže zanimanja za jezikovne priročnike in jih ne uporablja.	d) ob vzpodbudi in pomoči učitelja večkrat uporabi elektronski SSKJ.	d) samoiniciativno in samostojno pogosto uporabi elektronski in knjižni SSKJ.	d) samostojno uporablja elektronske in knjižne slovarje raznih vrst.	<p>č) obvlada večino temeljnih pravopisnih pravil;</p> <p>d) samostojno uporablja elektronske in knjižne jezikovne priročnike raznih vrst.</p>
--	---	--	---	--	--

6. PRILOGE / ANNEXES

6.1. Pojasnila

A) Predšolska stopnja

V sistemu Evropske šole so v predšolsko izobraževanje vključeni otroci, stari 4 in 5 let. Poučevanje in učenje poteka v njihovem prvem jeziku/materinščini. Če na šoli predšolsko izobraževanje v prvem otrokovem jeziku ni organizirano, je otrok vključen v angleško, francosko, nemško ali drugo jezikovno skupino; pouk otrokovega prvega jezika pa izvaja učitelj prvega jezika izven te skupine.

Obvezna izhodišča načrtovanja in izvajanja učnih idr. dejavnosti so:

- enotni kurikulum za predšolsko stopnjo evropskih šol, s prilogami (Early Education Curriculum, Ref.: 2011-01-D-15-en; Annexes to the Early Education Curriculum, Ref.: Annexes to 2011-01-D-15-en),
- priporočila za portfolio v predšolskem obdobju (Portfolio Early Education Curriculum, Ref.: 2011-01-D-14-en),
- priporočila za pouk slovenščine v predšolskem obdobju (Učni načrt za predmet slovenščina kot prvi jezik na predšolski in primarni stopnji izobraževanja, Ref.: 2011-01-D-67-sl-6) in
- gradiva na uradni spletni strani generalnega sekretariata evropskih šol (<http://www.schola-europaea.eu/ELC>).

Učitelj pri načrtovanju in izvajanju pouka slovenščine kot prvega jezika poleg tega upošteva tudi:

- aktualni splošni nacionalni kurikulum za predšolsko izobraževanje, tj. *Kurikulum za vrtce, MIZŠ RS*, ter
- nacionalno strategijo za razvoj bralne pismenosti.

B) Primarna stopnja

Primarno izobraževanje se v organizacijskem smislu deli na prvo obdobje, in sicer od 1. do 2. razreda, in drugo obdobje, in sicer od 3. do 5. razreda. Upošteva se učne načrte za predmete, ki se poučujejo v evropskih šolah, s tem da se poudarja pomen učenčevega prvega/maternega/dominantnega jezika, matematike in drugega/tujega jezika. Za vrednotenje znanja/ocenjevanje se v vsakem razredu uporablja poseben sistem orodij za ocenjevanje, šolsko poročilo in portfolio/mapa učenca.

V 1. in 2. razredu evropskih šol je uresničevanju ciljev in vsebin pouka prvega učenčevega jezika namenjenih šestnajst 30-minutnih period pouka tedensko, v 3., 4. in 5. razredu pa devet 45-minutnih period tedensko. Navedeno velja takrat, ko je na šoli organizirana jezikovna sekcija v učenčevem prvem jeziku; to pomeni, da je v prvem jeziku pouk vseh predmetov. Za učence brez sekcije v njihovem prvem jeziku (t. i. SWALS) je v prvem obdobju tedensko namenjenih pet 30-minutnih period pouka, v drugem obdobju pa pet 45-minutnih period. Na posamezni šoli se za učence SWALS, skladno z možnostmi, poišče optimalne rešitve za to, da se poveča minimalno število

ur pouka učenčevega 1. jezika.

Če za slovenske učence na šoli jezikovna sekcija v njihovem prvem jeziku ni organizirana, so slovenski učenci vključeni v angleško, francosko, nemško jezikovno sekcijo; jezik sekcije pa je njihov drugi jezik.

Slovenščina na primarni stopnji evropskih šol se ne glede na organiziranost sekcije poučuje kot prvi jezik oz. materinščina. Manjše število učnih ur prvega jezika za SWALS ne pomeni zmanjšanja učnih ciljev in vsebin pri predmetu slovenščina. Dejavnosti za razvijanje učenčeve sporazumevalne ter kulturne zmožnosti pri predmetu slovenščina se praviloma v najvišji možni meri prilagodijo zahtevam, zmožnostim in interesom posameznega učenca. Individualizacija in diferenciacija pouka je torej praviloma zelo velika, s čimer je omogočeno učinkovito in optimalno doseganje učnih ciljev in vsebin predmeta.

Učni načrt za predmet slovenščina na primarni stopnji izobraževanja v evropskih šolah se v vsebinskem smislu deli na dva dela:

- učni načrt za 1. obdobje, tj. 1., 2. in 3. razred, kar je primerljivo s 1. VIO osnovne šole v nacionalnem programu,
- učni načrt za 2. obdobje, tj. 4. in 5. razred, kar je deloma primerljivo z 2. VIO osnovne šole v nacionalnem programu.

Glede na različno dolžino osnovnega šolanja in različno število učnih ur za predmet slovenščina v RS in EŠ so cilji in vsebine izhodiščnega učnega načrta za pouk slovenščine v RS za 5. in 6. razred v učnem načrtu za pouk slovenščine v EŠ nekoliko združeni oz. prerazporejeni. Učitelj jih obravnava glede na stopnjo razvitosti učenčevih zmožnosti ter motivacije in razpoložljiv časovni okvir, s posebnim poudarkom na individualizaciji in diferenciaciji pouka.

Skladno s splošnimi cilji in načeli evropskih šol so v učni načrt za predmet slovenščina na primarni stopnji izobraževanja integralno vključene vrednote ohranjanja lastne kulturne identitete v večjezikovnem in večkulturnem okolju, spodbuja se evropska in globalna perspektiva, predvsem pa strpnost, sodelovanje, sporazumevanje in skrb za druge v celotni šolski skupnosti ter zunaj nje. Namen izobraževanja v evropskih šolah ni le pridobivanje široke in kvalitetne splošne izobrazbe za nadaljnje šolanje, temveč tudi oblikovanje celovite osebnosti otroka, tako na osebni ravni kot tudi v socialnem smislu.

6.2. Učila in učni pripomočki za pouk slovenščine

A) Predšolska stopnja

Učitelj lahko sam izdeluje učno gradivo, prilagojeno posameznemu otroku, lahko pa uporablja predlagane zbirke nalog ali izbere drugo ustrezno učno gradivo v klasični ali spletni različici, npr.:

– Spletni portal EŠ: Pedagogical SharePoint: <https://eursc.sharepoint.com>;

- Knez, Mihaela idr. (2012). *Slika jezika*: slikovno gradivo za poučevanje slovenščine kot drugega/tujega jezika. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Zavod RS za šolstvo;
- Knez, Mihaela idr. (2017). *Križ kraž*: Učbenik za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika za neopismenjene otroke: Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani;
- Knez, Mihaela idr. (2017). *Križ kraž*. Priročnik za učitelje: Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani;
- Rot Vrhovec, Alenka; Potočar, Vanja. *I-stavnica (Interaktivna stavnica)*. Ljubljana: Mladinska knjiga, cop. 2014.
Ilustr. http://www.ucimte.com/ibooks/iUcbeniki_index/index_I-STAVNICA.html#/2;
- Rot Vrhovec, Alenka (2019). *Slikovno-črkovna stavnica*. Ljubljana: Mladinska knjiga;
- Slovenske revije za otroke: *Cicido, Ciciban, Zmajček, Pikapolonica*;
- Stičišče – slovenščina za Slovence po svetu: <https://www.zrss.si/sticisce/dopolnilni-pouk/ucbenikiucna-gradiva>.

B) Primarna stopnja

Učitelj pripravi učno gradivo za pouk slovenščine, ki je prilagojeno posameznemu učencu, uporablja predlagane zbirke nalog ali izbere drugo ustrezno učno gradivo v klasični ali spletni različici, npr.:

- Spletni portal EŠ: Pedagogical SharePoint: <https://eursc.sharepoint.com>;
- Učbeniki in učila v RS/ZRSS: <https://www.zrss.si/ucilna-zidana/ucbeniki-ucila/ucbeniki>;
- Knez, Mihaela idr. (2012). *Slika jezika*: slikovno gradivo za poučevanje slovenščine kot drugega/tujega jezika. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Zavod RS za šolstvo;
- Rot Vrhovec, Alenka (2019). *Slikovno-črkovna stavnica*. Ljubljana: Mladinska knjiga;
- Rot Vrhovec, Alenka; Potočar, Vanja. *I-stavnica (Interaktivna stavnica)*. Ljubljana: Mladinska knjiga, cop. 2014.
Ilustr. http://www.ucimte.com/ibooks/iUcbeniki_index/index_I-STAVNICA.html#/2;
- Slovenske revije za otroke: *Cicido, Ciciban, Zmajček, Moj planet* idr.

6.3. Prehod med stopnjama

A) Prehod v 1. razred primarne stopnje / Transition N-P1

Zaradi harmonizacije med razredi in stopnjami ter zagotavljanja t. i. mehkega prehoda se priporoča načrtovanje in izvajanje raznih dejavnosti, ki otrokom olajšajo prehod v 1. razred primarne stopnje, npr.:

- učitelj primarne stopnje izpelje učno uro slovenščine na predšolski stopnji, učitelja se zamenjata,
- učenec 1. r. primarne stopnje pove/prebere, predstavi zgodbico, odigra igro vlog; skupina učencev pripravi lutkovno predstavo za otroke predšolskega obdobja;
- učitelj slovenščine s primarne stopnje na predšolski stopnji predstavi pravila, ki veljajo na primarni stopnji,
- učitelj primarne stopnje omogoči, da otrok v spremstvu staršev preživi določen čas v 1. r.,
- otrok v 1. r. primarne stopnje učitelju preda in predstavi svoj »portfolio«, ki ga je urejal na predšolski stopnji,
- otroci predšolske stopnje ter učenci primarne in sekundarne stopnje skupaj pripravijo prireditev za Prešernov dan/skupni nastop v evropski šoli in/ali v slovenski skupnosti izven evropske šole.

B) Prehod v 1. letnik sekundarne stopnje / Transition P5-S1

Ob koncu petega razreda se, zaradi harmonizacije med razredi in stopnjami ter zagotavljanja t. i. mehkega prehoda, priporoča načrtovanje in izvajanje raznih dejavnosti, ki otrokom olajšajo prehod v 1. razred sekundarne stopnje, npr.:

- učitelj slovenščine s sekundarne stopnje izvede učno uro na primarni stopnji, učitelja se zamenjata ali izpeljeta skupno učno uro,
- učenec 1. r. sekundarne stopnje ima govorni nastop v 5. r. primarne stopnje; skupina učencev pripravi dramsko predstavo za učence primarne stopnje,
- učitelj slovenščine s sekundarne stopnje na primarni stopnji predstavi pravila, ki veljajo na sekundarni stopnji,
- učitelj slovenščine s sekundarne stopnje omogoči, da učenec primarne stopnje preživi določen čas v 1. r. sekundarne stopnje,
- učenec v 1. r. sekundarne stopnje učitelju preda in predstavi svoj portfolio, ki ga je urejal v 5. razredu primarne stopnje,
- učenci sekundarne stopnje, primarne stopnje in otroci iz vrtca skupaj pripravijo prireditev za Prešernov dan/skupni nastop v evropski šoli in/ali v slovenski skupnosti izven evropske šole.

6.4. Sodelovanje s starši in drugimi

A) Predšolska stopnja

Učitelj slovenščine naj ima že v predšolskem obdobju jasno strategijo sodelovanja s starši in naj uporablja uveljavljene načine sodelovanja (prim. poglavje B) Primarna stopnja); pri tem naj upošteva značilnosti organizacije pouka na predšolski stopnji.

Poleg institucionalnega okolja je namreč pri razvijanju otrokove sporazumevalne zmožnosti/porajajoče se pismenosti v slovenskem jeziku še posebej pomembno

otrokovo domače okolje z različnimi oblikami in dejavnostmi, ki vplivajo na razvoj bralne pismenosti (npr.: pogovor, s katerim lahko razvijamo/vplivamo na govor oz. govorni razvoj otrok; dejavnosti za razvijanje poimenovalne in skladišne zmožnosti; družinsko branje kot medgeneracijska bralna dejavnost idr.).

Nenazadnje je pomembno tudi partnersko sodelovanje izven razreda in vrtca/šole (npr.: formalna in neformalna združenja staršev slovenskih učencev, Interparents, slovenska kulturna društva, slovenska predstavništva in veleposlaništva, slovenske katoliške misije, sodelovanje z vrtci in s šolami v RS).

B) Primarna stopnja

V prvi vrsti je potrebna učiteljeva jasna strategija sodelovanja s starši učencev, pri tem pa mora izhajati iz šolske razvojne politike ter iz šolske in splošne strategije sodelovanja s starši. Smiselno je, da učitelj slovenščine kot prvega jezika to načrtuje in sistematično izvaja v tesni povezavi z administrativnim in pedagoškim vodstvom šole, z razrednikom, učitelji drugih predmetov, šolskimi svetovalnimi delavci in drugim osebjem, ki deluje v šoli in izven nje.

Na splošno gre za podporo učenčevih šolskih dejavnosti, spremljanje učenčevih domačih dejavnosti, motiviranje učenca in spodbujanje njegovega učenja. Starši lahko bistveno pripomorejo k izboljšanju učenčevega učnega dosežka pri slovenščini (še posebej za SWALS), tako, da učencu nudijo neposredno osebno pomoč pri učenju (npr. kot tutorji), organizirajo skupno učenje (se učijo skupaj z otrokom) ali nudijo pomoč pri iskanju drugih učnih virov (npr. pomoč družinskih članov ali oseb iz slovenskega okolja).

Učitelj mora skrbeti za stalno, sprotno obveščanje staršev o učnih dejavnostih njihovega otroka in o njegovem napredku pri predmetu slovenščina kot prvem jeziku, ob tem pa tudi za individualno pomoč učencem in za sodelovanje v partnerskem okolju. Šola oz. učitelj lahko obvešča starše ustno na roditeljskih sestankih ali govorilnih urah (ob prisotnosti oz. vključenosti učenca), učinkovit način pa so tudi pisna predstavitvena in druga gradiva v klasični (npr. razredni bilten, brošura) ali elektronski obliki (npr. na šolski spletni strani). Dobro sodelovanje učitelja s starši učencev lahko bistveno pripomore h kakovostnim odnosom med šolo in domom ter širšim okoljem sploh.

Na primarni ravni šolanja so med neposrednimi oblikami sodelovanja staršev uveljavljeni tudi obiski staršev, ki delujejo na različnih strokovnih področjih (kot gospodarstveniki, diplomati, znanstveniki, zgodovinarji, geografi, novinarji, arhitekti, pedagogi, policisti, vojaki, gasilci, zdravstveno osebje, veterinarji, prostovoljci, športni trenerji, zaposleni v storitvenih dejavnostih idr.); te je mogoče nadgraditi tudi s t. i. virtualno prisotnostjo staršev (npr. komunikacija po e-pošti, objavljanje besedil, fotografskega gradiva, videoposnetkov, raba digitalnih orodij – Skype,

videokonference idr. – ter aktivno sodelovanje pri urejanju spletnih strani specifičnih predmetnih področij, ki imajo izobraževalno vrednost).

Posebej je treba poudariti pomen neposrednega vključevanja staršev v dejavnosti ob pouku slovenščine, in to za uresničevanje naslednjih ciljev/vsebin: ohranjanje in razvijanje jezikovne, narodne in državljske zavesti, razvijanje sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku ter poznavanje geografskih in zgodovinskih posebnosti in značilnosti Slovenije. Priporoča se sodelovanje ob priložnostih oz. na prireditvah: npr. kostanjev piknik, evropski dan jezikov, tradicionalni slovenski zajtrk (3. petek v novembru), miklavževanje, božič in novo leto, slovenski kulturni praznik, mednarodni dan materinščine, materinski dan, svetovni dan knjige, svetovni dan čebel, dan državnosti, podelitev priznanj ob koncu šolskega leta; različne delavnice, obiski slovenskih literarnih, glasbenih in drugih ustvarjalcev, obiski raznih ustanov, kulturnih in drugih prireditev za otroke izven šole ipd.

Za učence, ki se v Evropskih šolah šolajo začasno in bodo šolanje nadaljevali v Sloveniji, je smiselno, da učitelj pri sodelovanju s starši svetuje tudi glede ustreznih učnih pripomočkov in metod, s katerimi so ti učenci kar najbolje pripravljene za nadaljevanje šolanja v slovenskem šolskem sistemu. Za učence, ki bodo v Evropski šoli dalj časa oz. ves čas šolanja, je zaželeno, da učitelj staršem svetuje glede uporabe ustreznih učnih pripomočkov, metod, učnih virov in strategij, s katerimi lahko ti učenci intenzivneje krepijo znanje slovenskega jezika, npr. dokumentarne oddaje na spletu, interaktivne naloge.

6.5. Splošna merila za doseganje ciljev predmeta (priloga III).

Raven učenčevega doseganja učnih ciljev	Splošna merila za doseganje ciljev predmetov			
	Razumevanje	Točnost	Samostojnost	Raba/uporaba
<p>+++++</p> <p>Učni cilji so doseženi v celoti.</p>	<p>Učenec zelo dobro razume. Dosega zelo dobre rezultate.</p> <p>Učenec je sposoben učno snov razložiti drugim.</p>	<p>Zelo dobro razume. Natančno delo. Redke napake.</p>	<p>Dela samostojno, kaže zaupanje vase.</p>	<p>Uporaba znanja in spretnosti v različnih situacijah in kontekstih.</p> <p>Ustvarjanje lastnih učnih strategij.</p>
<p>++++</p> <p>Učni cilji so doseženi v veliki meri.</p>	<p>Učenec dobro razume. Ostaja nekaj vrzeli. Nekaj področij je še treba razviti.</p>	<p>Napake so redke, zaradi nepozornosti ali nerazumevanja.</p>	<p>Dela skoraj samostojno, včasih potrebuje spodbudo.</p>	<p>Samozavestna uporaba znanja in spretnosti.</p> <p>Raba učnih strategij.</p>

+++ Učni cilji so delno doseženi.	Učenec delno razume. Ima vrzeli pri doseganju ciljev iz učnega načrta. Znanje je treba še pridobiti in uriti spretnosti.	Pogoste napake, zaradi vrzeli pri razumevanju.	Običajno dela pod vodstvom učitelja ali drugega učenca.	Sposoben uporabe znanja v običajnih ali preprostih okoliščinah.
++ Nekaj učnih ciljev je delno doseženih.	Sposoben doseči minimalno število ciljev, predvidenih v učnem načrtu. Kaže malo razumevanja učne snovi.	Pogosti napačni rezultati, zaradi nerazumevanja in nepozornosti.	Zelo odvisen od pomoči odraslega.	Težko uporabi naučeno.
+ Učni cilji še niso doseženi.	Učenec kaže slabo razumevanje učne snovi. Ima velike vrzeli pri doseganju učnih ciljev. Ni sposoben graditi na naučenem in ni zmožen nadaljevati.	Nepravilni rezultati, veliko napak zaradi nerazumevanja.	Potrebuje stalno pomoč.	Ni sposoben uporabiti znanja in spretnosti v običajnih ali preprostih okoliščinah.

Izjemni, odlični rezultati - v poljih za komentarje.

6.6. Splošni kriteriji – Učenec kot učeči se, Učenec kot individuum, Učenec in drugi (priloga IV).

Učenec kot učeči se	
Rad se uči.	Učenec je aktivno vključen (sprasuje in odgovarja na vprašanja, je radoveden, raziskuje, pogloblja se itd.) v svoje učenje in dejavnosti. Zadovoljstvo je povezano z občutkom radovednosti, učenjem novega in napredkom učenca kot učečega se.
Osredotoča se in ohranja pozornost.	Učenec posluša, razume snov in se odziva na navodila. Učenec se zmore osredotočiti na nalogo dalj časa, kot je predvideno za njegovo starost.
Razvija ustrezne učne navade.	Učenec načrtuje in organizira svoje delo po učiteljevih navodilih in pričakovanjih. Delo začne in konča pravočasno. Svoje delovno mesto ohranja urejeno in organizirano. Upošteva dogovore v razredu in se jim prilagaja. Zna uporabiti učne strategije, ki podpirajo njegovo učenje. Učenec zna delati samostojno, prevzema pobudo in ni ves čas odvisen od učitelja.

	Domače naloge so narejene skrbno in pravočasno. Delo odraža učenčevo razumevanje.
Vztraja pri vse zahtevnejših nalogah.	Učenec se pri prvi oviri, ki je zanj izziv, ne vda, temveč vztraja. Razume, da so napake del procesa učenja. <i>PUP = prvi učni poskus (FAIL = First Attempt in Learning).</i> Za dokončanje naloge išče nove informacije in rešitve.
Zna kritično misliti in uporablja veščine reševanja problemov.	Učenec se zaveda različnosti sveta okoli sebe, rad o njej sprašuje in jo raziskuje. Učenec oceni argumente; analizira, kateri dokazi jih podpirajo, in se odloči o veljavnosti argumentov utemeljeno odloči. Sposoben je stvarno razmišljati, oceniti probleme, uporabiti znanje, dejstva in podatke, da lahko učinkovito rešuje probleme in uporablja različne strategije.
Vzpostavlja povezave med učnimi predmeti.	Učenec je sposoben prenašati izkušnje, znanja in veščine, pridobljene pri eni učni snovi/predmetu, na drugo kurikularno področje. Učenec povezuje različne učne snovi/predmete in njihovo umestitev v svet, ki ga obdaja.
Realno ocenjuje svoj napredek.	Učenec zbira svoje izdelke in razmišlja o lastnih učnih dosežkih. Ocenjuje svoje delo in lahko razmišlja o lastnih učnih izkušnjah. Zna spremljati napredek, prepoznati svoje prednosti in slabosti ter se temu prilagoditi. Zaveda se vrednosti svojega učenja, ponosen je nanj in lahko sledi napotkom za njegovo izboljšanje.
Glede na svoje sposobnosti dosegla dobre rezultate.	Pri svojem delu se učenec trudi, da bi v največji meri dosegel svojo zmožnost.
Učenec kot individuum	
V šoli je zadovoljen.	Učenec uživa v šolskem življenju. V razredu in šoli se počuti prijetno. Z veseljem sodeluje pri dejavnostih.
Zaveda se in zna vplivati na svoj razvoj kot individuum.	Zaveda se svojih prednosti in slabosti. Učenec razmišlja in deluje tako, da razvija svoje talente in interese. Učenec je pripravljen poslušati in sprejeti povratne informacije o področjih, ki jih ji treba še razviti. Na različnih področjih si lahko postavi ustrezne cilje, ki jih ji treba še razviti. Učenec lahko razmišlja o svoji učni poti, vključno z akademsko, osebno in družbeno.
Obvladuje in izraža lastne potrebe, želje in občutke.	Učenec primerno izraža lastne potrebe, želje in čustva. Pri tem spoštuje sebe, druge in šolsko okolje. Učenec se zaveda, kje lahko dobi pomoč, in se ne boji prositi zanjo, ko jo potrebuje.

Kaže radovednost in je odprt do sebe in drugih.	<p>Učenec opazi raznolikost sveta okoli sebe.</p> <p>Želi razumeti več o drugih kulturah/skupnostih/verah/jezikih itd.</p> <p>Učenec je pripravljen spoznavati svet s perspektive drugega človeka.</p> <p>Razume, da imajo ljudje lahko različna mnenja, pripravljen jih je poslušati in spoštovati.</p> <p>Do drugih je toleranten in spoštljiv.</p>
Pri sebi prepozna primerno in neprimerno vedenje.	<p>Ve, kaj je prav in kaj narobe, in zna primerno predstaviti svoje mnenje.</p> <p>Na vedenje drugih se primerno odziva.</p> <p>Ne boji se izraziti svojega mnenja, tudi če je drugačno od drugih.</p>
Je samozavesten v vseh šolskih okoljih.	<p>Učenec se počuti varno in udobno v različnih šolskih okoljih, vključno z jedilnico, igriščem, knjižnico, šolskim avtobusom, šolskih izletih itd.</p> <p>Sposoben se je prilagajati različnim okoljem, situacijam, učencem in učiteljem ter temu primerno tudi ravnati.</p>
Učenec in drugi	
Spoštuje razredna pravila.	<p>Učenec spoštuje pravila, ki veljajo v razredu. Je samodiscipliniran in nadzira svoje vedenje.</p>
Spoštuje šolska pravila.	<p>Učenec spoštuje pravila, ki veljajo v šoli (na hodnikih, v jedilnici, na igrišču, na šolskih izletih ...).</p> <p>Je samodiscipliniran in nadzira svoje vedenje.</p>
Sodeluje z drugimi.	<p>Učenec dela skupaj z drugimi in se z njimi igra. Sodeluje z drugimi, deli ideje, prepozna različna stališča, se pogaja, najde rešitev in doseže soglasje. V različnih situacijah prevzema različne vloge. Pri skupinskem delu lahko oblikuje nove pristope in načine razmišljanja.</p>
Spoštuje druge.	<p>Učenec je vpluden ter se zaveda, kako njegove besede in dejanja vplivajo na druge. Sprejema dejstvo, da imajo drugi lahko drugačno mnenje kot on.</p>